

UCHWAŁA NR 142/XXIV/2020
RADY GMINY OPATÓW

z dnia 9 grudnia 2020 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatów na lata
2021 – 2026**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020r. poz. 713 z późn. zm.) oraz na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020r., poz. 1876)

Rada Gminy w Opatowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatów na lata 2021 – 2026 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Opatów oraz Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021.

Wiceprzewodniczący Rady
Gminy Opatów

Henryk Sendal

Załącznik do uchwały Nr 142/XXIV/2020
Rady Gminy Opatów
z dnia 9 grudnia 2020 r.

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY OPATÓW
NA LATA 2021-2026**

OPATÓW, LISTOPAD 2020 R.

**Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych Gminy Opatów na lata 2021-2026**

WSTĘP

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatów na lata 2021-2026 jest dokumentem, który na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) pełni zasadniczą rolę wśród planów strategicznych przygotowywanych w obszarze polityki społecznej. Pozwala na racjonalizację tej polityki, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych.

Dokument stanowi podstawę do realizacji zadań Gminy Opatów, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a także mają doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, mieszkańcy gminy oraz eksperci zewnętrzni.

Dokument ma charakter kilkuletni. Został przygotowany na lata 2021- 2026. Jest zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W pracach nad Strategią podstawowym problemem jest zdefiniowanie pojęcia „rozwiązywanie problemów społecznych”. Wielu profesjonalistów i praktyków wskazuje na istotny udział w rozwiązywaniu problemów samych osób dotkniętych dysfunkcją i poprzez wzmacnianie kompetencji tych osób uświadamianie podmiotowości w wychodzeniu z problemu. Istotne jest zorganizowanie profesjonalnej pomocy nakierowanej na udzielanie wsparcia dla osób chcących zmieniać siebie i swoje otoczenie oraz zorganizowanie odpowiedniego systemu umożliwiającego rozwój potencjału społecznego osób i ich rodzin. Zastępowanie osoby mającej problemy niewiele zmienia, a często jest ubezwłasnowolnianiem tej osoby i naruszaniem jej godności.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii.

Społeczna akceptacja oraz identyfikacja mieszkańców z wypracowanymi celami dają szansę władzy lokalnej na przejście z poziomu administrowania do poziomu zarządzania polityką społeczną. Jako element żywy Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądanym, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Opatów w ujęciu lokalnym powinna zająć się działaniem w obszarach przede wszystkim:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej;
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym;
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Podstawy prawne opracowania strategii	6
2. Uczestnicy, proces uspołeczniania, procedury	7
3. Charakterystyka środowiska społecznego	8
3.1. Położenie i terytorium	8
3.2. Podstawowe dane demograficzne	9
3.3. Rynek pracy	11
3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna	13
Infrastruktura edukacyjna	14
Infrastruktura kulturalna i sportowa	15
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	15
4. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Opatów	16
Wspieranie rodziny i piecza zastępcza	17
5. Diagnoza problemów społecznych	18
6. Pozycja strategiczna Gminy Opatów	36
6.1. Analiza SWOT	36
6.2. Prospektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych	43
6.3. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	45
6.3.1. Cele strategiczne	45
6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja	46
7. System zarządzania i aktualizacji strategii	53
8. Zestawienie tabel, wykresów, map	55

1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawą prawną opracowania niniejszej Strategii są w szczególności następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, z późn. zmianami) obliguje Gminy do opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Według art. 17. ust. 1. w/w Ustawy: *Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:*
 - 1) *opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka [...].*
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277, z późn. zmianami) stanowi: *Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika (art. 4 ust. 2).*
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 322, z późn. zmianami) stanowi: *Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, opracowuje projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, zwanego dalej „Gminnym Programem”, uwzględniając zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1—3 oraz kierunki działań wynikające z Krajowego Programu. Gminny Program stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (art. 10 ust. 2).*

Poza tym należy nadmienić także o następujących aktach prawnych, w oparciu o które jest opracowana niniejsza Strategia:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378, z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2020 poz. 821, ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz.U. 2020, poz. 808 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. 2020 poz. 218, ze zmianami).
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. 2020 poz. 1409, ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz.U. 2020 poz. 176 ze zmianami);

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. 2020 poz. 426, ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz.U. 2019 poz. 2133, z późn. zmianami);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz.U. 2020 poz. 1057, ze zmianami).

Podczas realizacji strategii znajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2. UCZESTNICY, PROCES USPOLECZNIANIA, PROCEDURY

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów;
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu;
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej;
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W poniższej strategii zostały uwzględnione wszystkie wyżej wymienione zasady.

Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,

MISJA – sens naszego istnienia i działania,

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

3. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

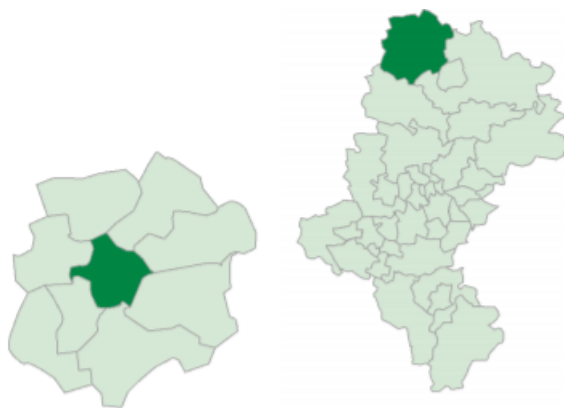
3.1. Położenie i terytorium¹

Gmina Opatów to gmina wiejska. Należy do województwa śląskiego, powiatu kłobuckiego. Gmina Opatów ma 6 818 mieszkańców, czyli zamieszkuje ją 8,00% ludności powiatu. Gmina stanowi 8,30% powierzchni powiatu.

Obszar gminy Opatów położony jest na obrzeżach Wyżyny Krakowsko - Częstochowskiej w obniżeniu rzeki Liswarty.

Współcześnie jest to obszar zdominowany przez gospodarkę rolną, w znacznym stopniu odlesiony i stosunkowo gęsto pokryty siedliskami ludzkimi.

Mapa 1. Położenie gminy Opatów i powiatu kłobuckiego na tle województwa śląskiego

Źródło: Vademecum Samorządowca,

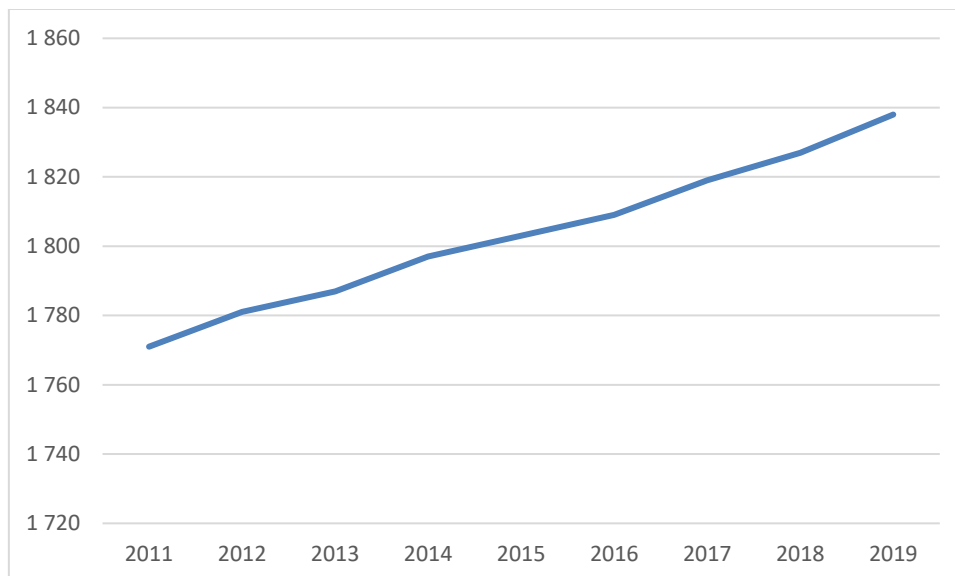
https://katowice.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_slaskie/portrety_gmin/powiat_klobucki/gmina_opatow.pdf

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Opatów

Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Opatów to 1 838 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 268 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

W 2019 roku w gminie Opatów oddano do użytku 12 mieszkań. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Opatów to 5,83 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa śląskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku w gminie Opatów to 178,20 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa śląskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

¹ Opracowano na podstawie: <http://www.opatow.gmina.pl/p,64,polozenie-geograficzne> oraz Vademecum Samorządowego. Gmina Opatów, https://katowice.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_slaskie/portrety_gmin/powiat_klobucki/gmina_opatow.pdf

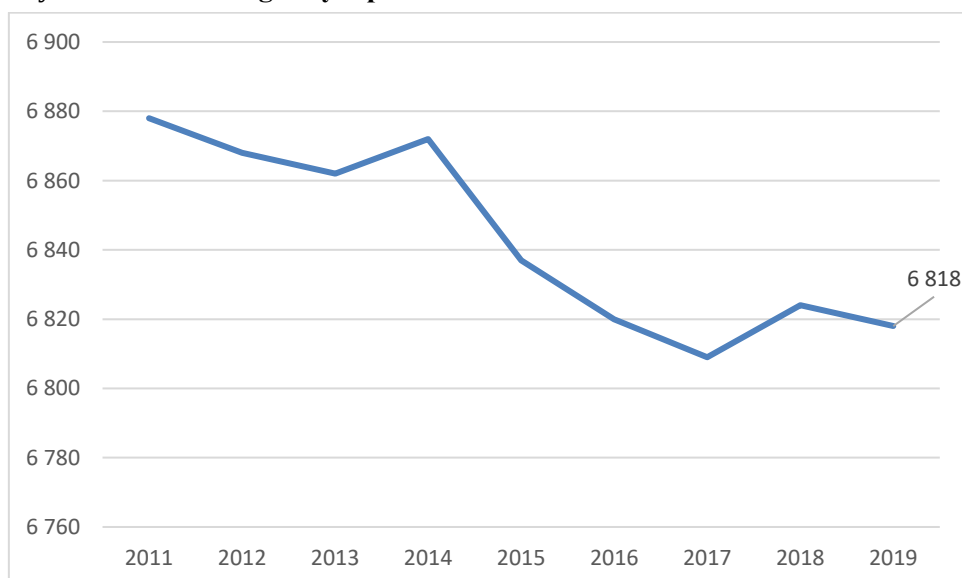
Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Opatów w latach 2011- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 93,10% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 90,48% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 88,56% mieszkań posiada łazienkę, 79,42% korzysta z centralnego ogrzewania.

3.2. Podstawowe dane demograficzne

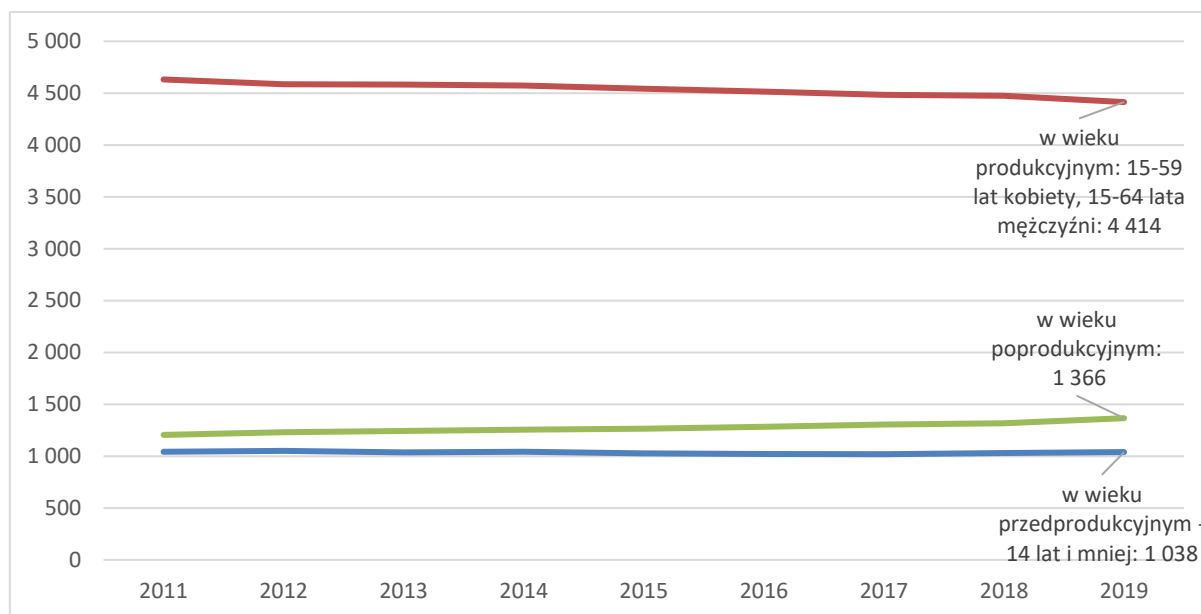
Gmina Opatów ma 6 818 mieszkańców, z czego 50,60% stanowią kobiety, a 49,40% mężczyźni. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,1 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Wykres 2. Ludność gminy Opatów w latach 2011- 2019 r.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

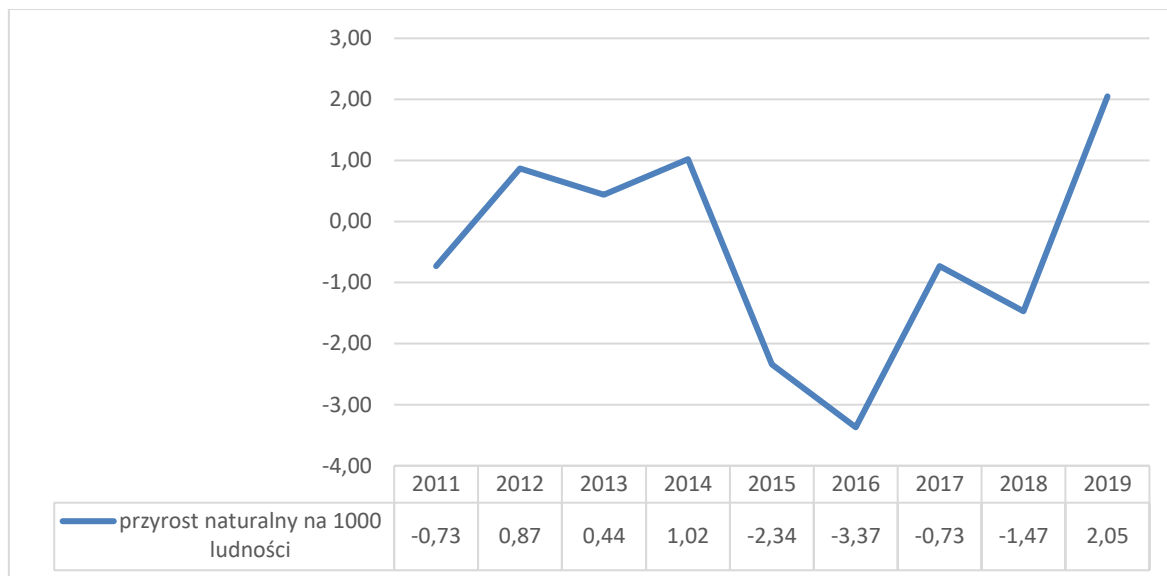
Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy Opatów pozwala stwierdzić, że występuje więcej osób w wieku poprodukcyjnym (20,00% populacji) w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym (18,00% populacji). Jednocześnie należy zwrócić uwagę na trend wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co ma istotne znaczenie dla projektowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Na terenie gminy dynamika zmian w poszczególnych grupach wiekowych jest stosunkowo niewielka, co wykazuje poniższy wykres.

Wykres 3. Struktura ludności gminy Opatów według ekonomicznych grup wieku w latach 2011-2019.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wskaźnik przyrostu naturalnego dla gminy Opatów jest dodatni i wynosi 14 punktów. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 2,05 na 1000 mieszkańców gminy Opatów. W 2019 roku urodziło się 68 dzieci, w tym 60,30% dziewczynek i 39,70% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,85 i jest większy od średniej dla województwa oraz mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie gminy Opatów w latach 2011- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2019 roku zarejestrowano 52 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 60 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Opatów -8. W tym samym roku 3 osób zameldowało się z zagranicy - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 3.

3.3. Rynek pracy

Na terenie gminy Opatów w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 581 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 477 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2019 roku zarejestrowano 70 nowych podmiotów, a 29 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (74) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (33) w roku 2015. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Opatów najwięcej (20) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (561) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

Wśród przedsiębiorstw na terenie gminy Opatów:

- 5,00% (29) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
- jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 39,90% (232) podmiotów,
- 55,10% (320) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Opatów najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: budownictwo (24.30%) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (21.00%).

Bezrobocie

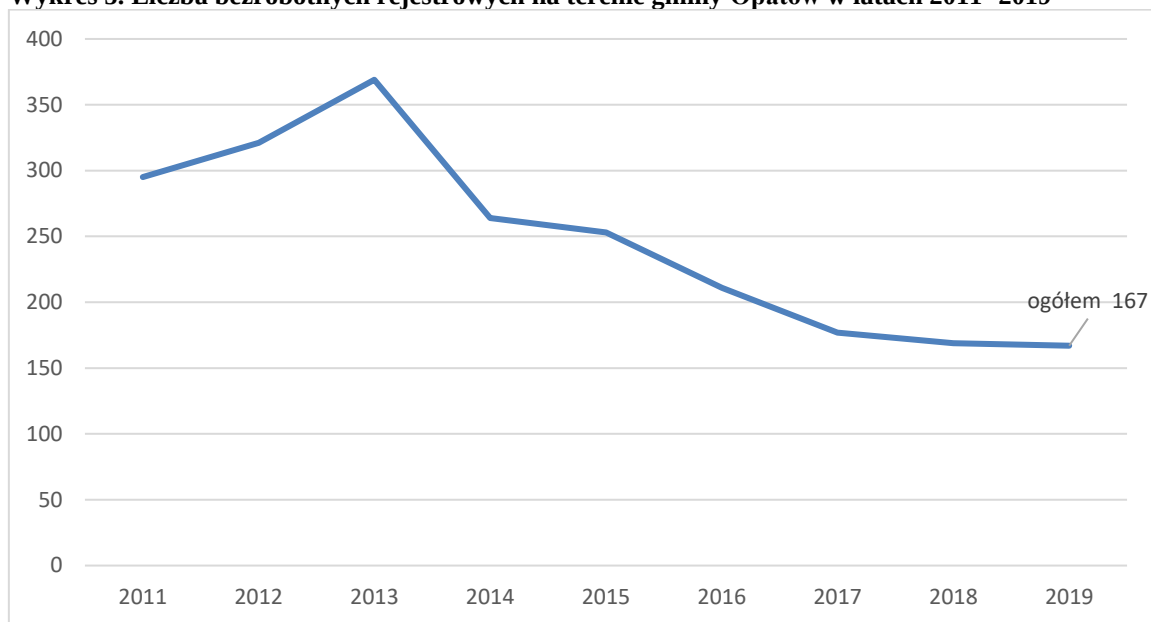
W gminie Opatów na 1000 mieszkańców pracuje 85 osób. 56,50% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 43,50% mężczyźni. W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto

w gminie Opatów wynosiło 3 463,10 PLN, co odpowiada 71.60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Opatów 969 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 90 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -879.

Bezrobocie rejestrowane w gminie Opatów wynosiło w 2019 roku 6,20% (7,10% wśród kobiet i 5,30% wśród mężczyzn). Liczba bezrobotnych zmalała od 2011 o 464 osoby i w 2019 r. wynosiła 167 osób. Zauważalny jest trend spadkowy w zakresie liczby bezrobotnych, odnotowywany od 2012 r.

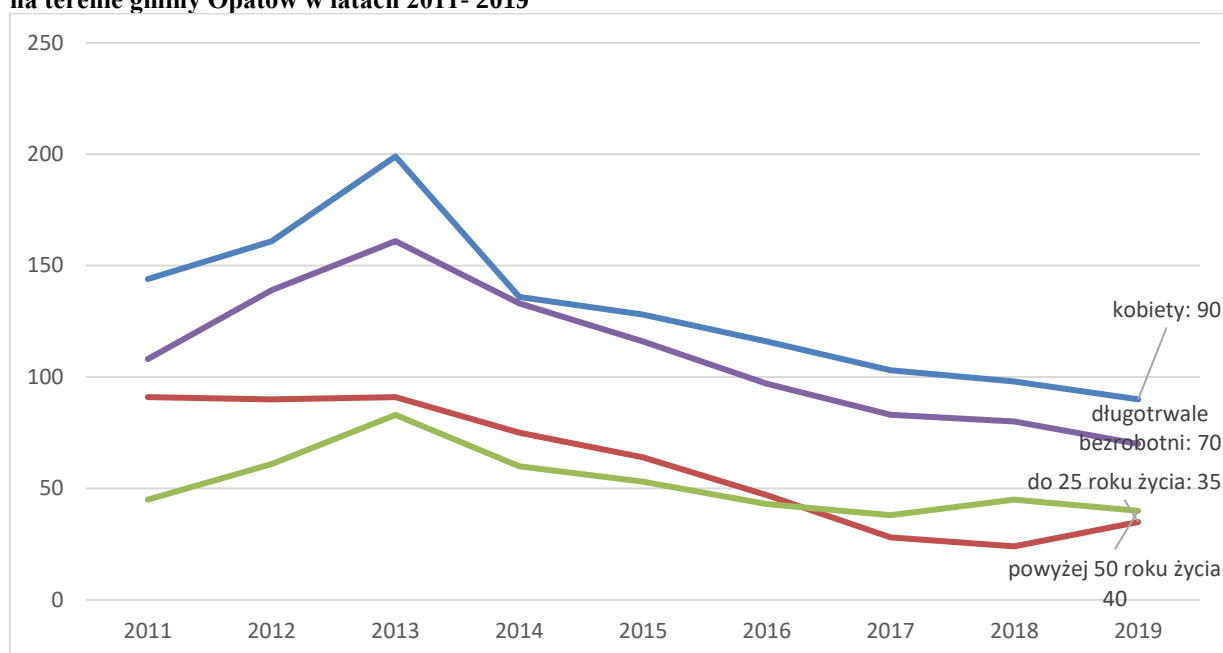
Wykres 5. Liczba bezrobotnych rejestrowych na terenie gminy Opatów w latach 2011- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Udział długotrwale bezrobotnych wynosi 42,00% (70 osób). Wśród bezrobotnych w 2019 r. było 90 bezrobotnych kobiet.

Wykres 6. Udział długotrwale bezrobotnych, kobiet i osób powyżej 50 roku życia wśród ogółu bezrobotnych na terenie gminy Opatów w latach 2011- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

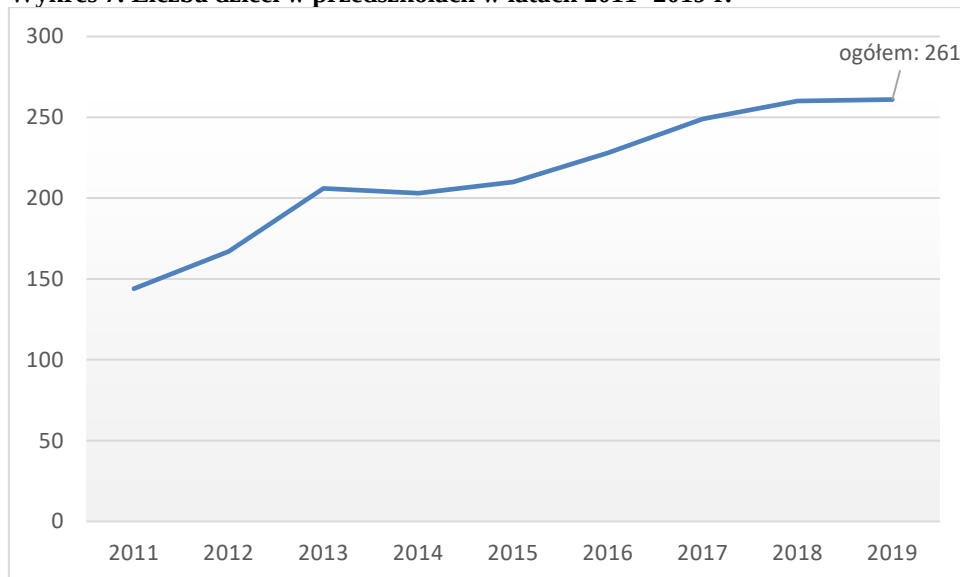
3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna

Analizując sytuację społeczno – ekonomiczną gminy należy również zwrócić uwagę na infrastrukturę edukacyjną, kulturalną i zdrowotną. W obszarze polityki społecznej na terenie gminy działa szereg instytucji, których głównym celem są działania z obszaru pomocy społecznej, a także edukacji, kultury, sportu i rekreacji oraz profilaktyki zdrowotnej.

Infrastruktura edukacyjna

W 2019 r. na terenie gminy Opatów do przedszkoli uczęszczało łącznie 261 dzieci. Obserwowany jest trend wzrostowy w zakresie liczby dzieci korzystających z usług przedszkolnych. Według danych GUS z Banku Danych Lokalnych od 2011 r. do 2019 r. odnotowano wzrost o 80,00%.

Wykres 7. Liczba dzieci w przedszkolach w latach 2011- 2019 r.

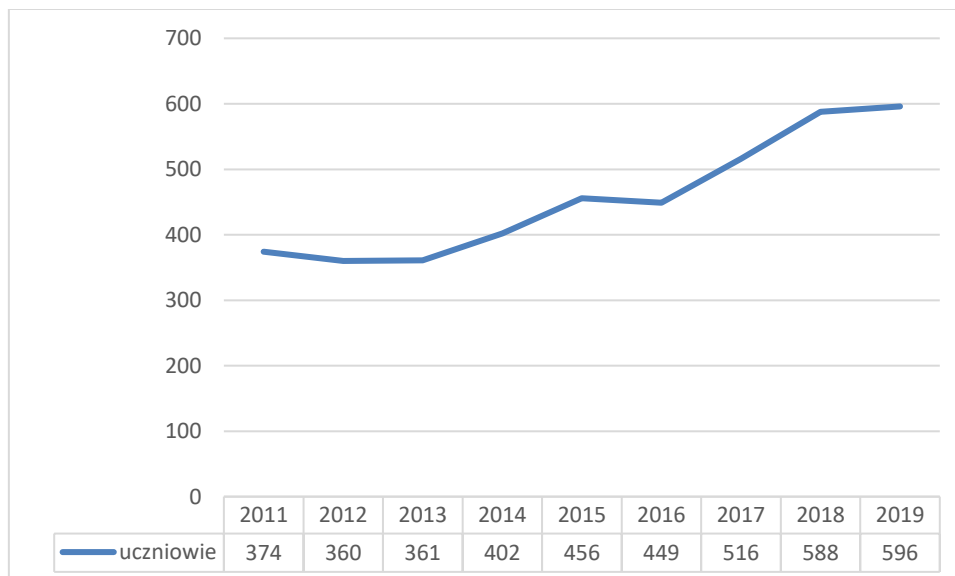

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie gminy Opatów funkcjonuje 7 szkół podstawowych. Są to:

- Szkoła Podstawowa w Opatowie, ul. Szkolna 5, 42-152 Opatów;
- Szkoła Podstawowa w Iwanowicach Dużych 63;
- Szkoła Podstawowa w Waleńczowie;
- Szkoła Podstawowa w Wilkowiecku;
- Szkoła Podstawowa w Złochowicach;
- Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Pierwszym.

Do szkół podstawowych w 2019 r. uczęszczało łącznie 596 uczniów. Od 2013 r. obserwuje się stopniowy wzrost liczby uczniów.

Wykres 8. Liczba uczniów na terenie gminy Opatów w latach 2011 – 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Infrastruktura kulturalna i sportowa

Duże znaczenie w realizacji zadań w obszarze społecznym mają gminne instytucje kultury oraz instytucje upowszechniające wśród mieszkańców postawy aktywne zapewniając im możliwość uprawiania sportu i rekreacji.

Według danych GUS z 2019 w gminie Opatów działały łącznie 2 biblioteki (Gminna Biblioteka Publiczna w Opatowie wraz z filią w Złochowicach). Łączny księgozbiór bibliotek wynosił 26.788 wolumenów. We wszystkich placówkach zatrudnionych było 2 pracowników.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Według danych GUS w 2019 r. były 2 przychodnie:

- Poradnia Ogólna w Opatowie, Zespół Opieki Zdrowotnej w Kłobucku;
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Złochowicach.

Ponadto na terenie gminy występują 2 apteki.

Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną gminy realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Opatowie. Celem Ośrodka jest podejmowanie wszelkich działań umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Do zadań OPS należy w szczególności:

- realizacja zadań własnych gminy takich jak: przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń z zakresu pomocy społecznej m.in. zasiłków stałych, celowych, okresowych i innych,

świadczenie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, udzielanie pomocy w formie posiłków, schronienia i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym w tym bezdomnym, dożywianie dzieci, sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, praca socjalna;

- wspieranie rodziny i współfinansowanie pieczy zastępczej;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- diagnoza potrzeb oraz sprawozdawczość.

Do wydawania indywidualnych decyzji administracyjnych w sprawach należących do przedmiotu wszystkich działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatów upoważniony jest Kierownik. W 2019 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Opatowie zatrudnienie stanowiło 9 pracowników na umowę o pracę realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej. Do realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej zgodnie z art. 110 ust. 11 zatrudniono pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej niż trzech pracowników. W roku 2019 zatrudnionych było 3 pracowników socjalnych świadczących pomoc w formie pracy socjalnej i przeprowadzających wywiady środowiskowe w środowisku zamieszkania. Ponadto 1 osoba świadczyła usługi opiekuńcze. Zatrudniono także 5 pracowników zaklasyfikowanych jako "pracownicy pozostali" według sprawozdania MRPiPS-03 za 2019².

W związku z tym, że GOPS w Opatowie jest małą placówką, pracownicy Ośrodka mają doskonałe rozeznanie w problemach i potrzebach osób, którym pomagają. Wspólnie mogą zastanawiać się nad najlepszymi rozwiązaniami trudnych przypadków. Również podopieczni znają pracowników, mają do nich zaufanie i dzięki temu, zwracają się do nich we wszystkich trudnych sprawach.

4. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY OPATÓW

W Gminie Opatów według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie objął wsparciem łącznie 77 osób, którym udzielono świadczenia. Było to razem 53 rodziny, w których było 138 osób.

Tabela 1. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie gminy Opatów. Stan na 2019 r.

Rodzaj świadczenia	2019		
	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
pieniężne	30	30	39
niepieniężne	50	27	105

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie za 2019 rok.

W 2019 r. głównymi powodami przyznania świadczeń były: ubóstwo (32 rodzin, 68 osób), niepełnosprawność (19 rodzin, 34 osoby), potrzeba ochrony macierzyństwa (26 osób), długotrwała lub

² Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach

ciężka choroba (59 osób), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (24 osoby).

Tabela 2. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin	
		Ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych
Ubóstwo	1	32	68
Sieroctwo	2	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	3	5	26
Bezdomność	4	2	2
Bezrobocie	6	24	68
Niepelnosprawność	7	19	34
Długotrwała lub ciężka choroba	8	25	59
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	9	7	24
Przemoc w rodzinie	12	0	0
Alkoholizm	14	7	7
Narkomania	15	2	2

Źródło: GOPS w Opatowie.

Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Sytuacja rodzin została przedstawiona w oparciu o dane statystyczne w zbiorach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie, który ewidencjonuje informację o rodzinach doświadczających różnych problemów oraz udzielanych rodzinom formach wsparcia. Wybrane dane statystyczne pokazują, że na terenie gminy Opatów problemy rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin wykazujących konieczność ochrony macierzyństwa plasują się na drugim miejscu w hierarchii problemów społecznych pod względem liczby osób objętych świadczeniami.

W gminie obserwuje się wzrost ogólnej liczby rodzin objętych pomocą i wsparciem. Udzielane rodzinom wsparcie ma na celu pomoc w rozwiązywaniu trudnych życiowych problemów oraz zapobieganie niekorzystnym zjawiskom powodującym trudności rozwojowe dzieci i młodzieży. Priorytetem w działaniu lokalnych podmiotów wspierających rodziny wychowujące dzieci jest przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego w różnych formach, co jest priorytetowym działaniem współczesnych społeczności lokalnych w dobie zmniejszającej się dzietności rodzin.

Problemy rodzin niepełnych, podobnie jak wielodzietnych dotyczą zarówno sfery niedostatku, zaniedbań opiekuńczych powiązanych z niewydolnością wychowawczą rodziców, ale też schorzeniami, niepełnosprawnością i innymi problemami utrudniającymi prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

Wielość problemów z jakimi borykają się rodziny zamieszkujące na terenie gminy Opatów jest zróżnicowana, ale najwyraźniej rysują się problemy socjalne, które znajdują wyraz w formach pomocy oferowanych dzieciom. Jedną z takich form stanowi dożywianie dzieci w szkołach i placówkach edukacyjnych. Na terenie gminy Opatów pomoc ta udzielana jest dla 44 świadczeniobiorców - dzieci (wartość świadczeń: 21.854 zł).

Przedstawiona powyżej diagnoza pokazuje, że problemy rodzin z dziećmi na terenie gminy Opatów dotyczą najczęściej kwestii socjalnych, na kolejnych miejscach plasuje się wielodzietność lub niepełne rodzicielstwo, marginalnie występuje problem zaniedbań opiekuńczych powodujący konieczność umieszczania dzieci w systemie pieczy zastępczej.

5. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

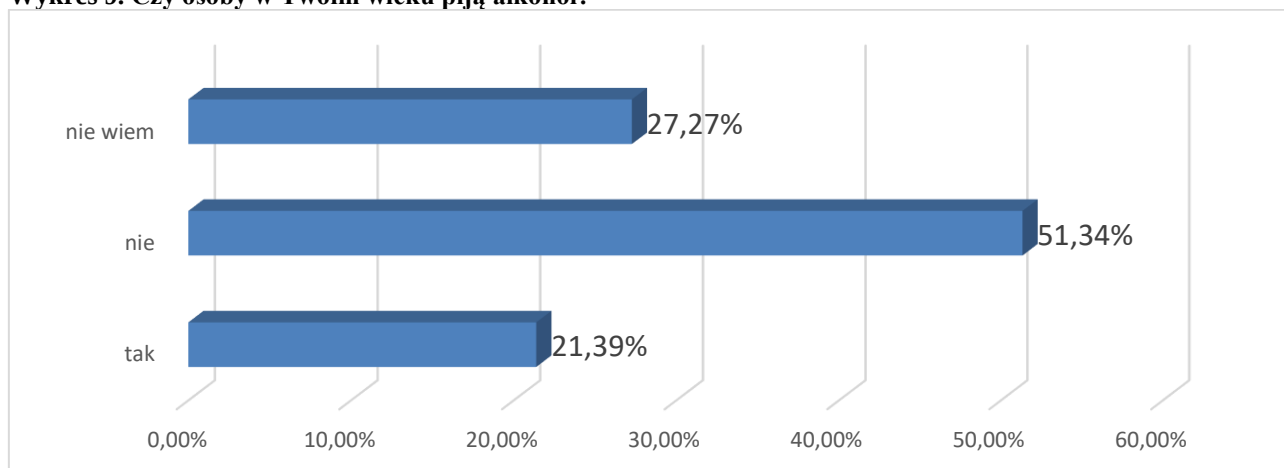
Na podstawie raportu z diagnozy społecznej, zrealizowanej na zlecenie Gminy Opatów, przedstawia się obraz problemów społecznych na terenie gminy z perspektywy jego mieszkańców.

Badania były realizowane w październiku 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 307 osób. Na pytania dotyczące strefy społecznej odpowiedzi udzieliło 100 dorosłych mieszkańców gminy, 20 sprzedawców oraz 187 uczniów.

BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

Respondentów zapytano, czy ich zdaniem, osoby w ich wieku spożywają alkohol. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło tutaj 21,39% badanych, zaś 27,27% osób nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie. 20,32% osób przyznało, iż próbował kiedykolwiek spożywać alkohol.

Wykres 9. Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

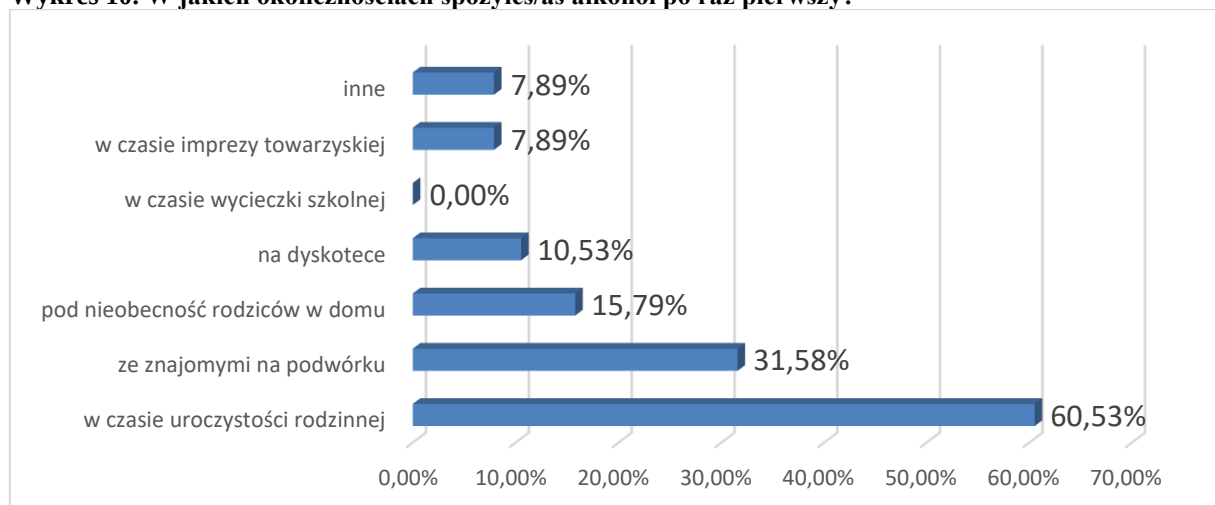
Źródło: Opracowanie własne.

Kontakt z alkoholem zadeklarowało 20,69% dziewczynek i 20,00% chłopców. Jak widać, sięganie po alkohol wśród uczniów nie ma związku z płcią – podobna ilość chłopców i dziewczynek próbowało pić alkohol.

Uczniowie po raz pierwszy sięgali po alkohol podczas uroczystości rodzinnej (60,53%), a także: ze znajomymi na podwórku (31,58%), pod nieobecność rodziców w domu (15,79%), na dyskoteczce

(10,53%), w czasie imprezy towarzyskiej (7,89%). 7,89% uczniów wskazało również na inne okoliczności, jednak nie podali konkretnych przykładów.

Wykres 10. W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ankietowanych uczniów poproszono o wskazanie jak zdobywają alkohol. Blisko połowa badanych przyznała, że została nim poczęstowana (68,42%). Natomiast 10,53% uczniów kupiło sobie samodzielnie alkohol, 15,79% osób poprosiło kogoś o zakup, kolejne 7,89% dostało go od starszych kolegów, a 13,16% uczniów podkraść alkohol rodzicom.

Większość uczniów przyznała, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu – taką odpowiedź wskazało 78,95% uczniów. Niepokój budzi również fakt, iż aż 43,33% uczniów uważa, że ich rodzice nie zareagowali na informację o spożywaniu przez nich alkoholu. Natomiast 30,00% uczniów przyznało, że ich rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę, a 10,00% osób przyznało, że rodzice zdenerwowali się i wyznaczyli karę. 16,67% rodziców zareagowało w inny sposób.

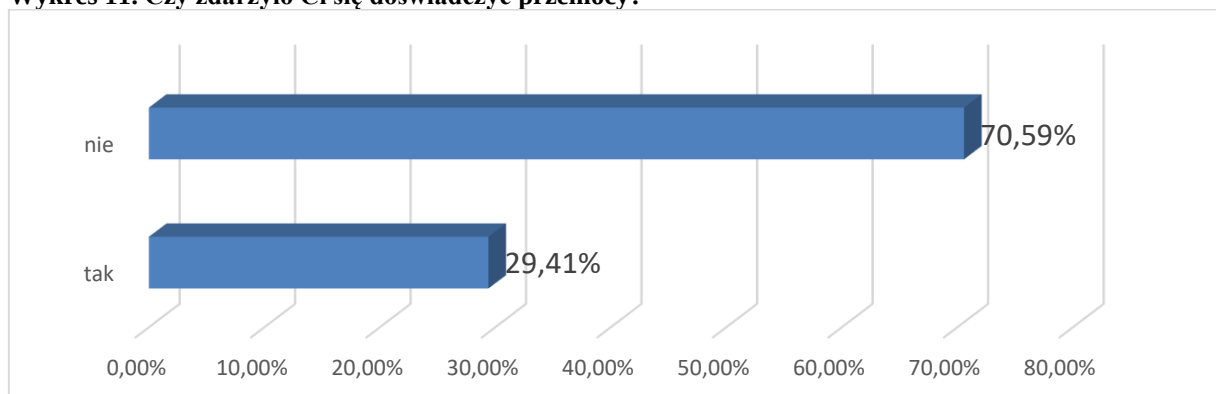
Do palenia papierosów przyznało się 21,39% ankietowanych uczniów. Spośród nich 9,09% osób paliło papierosy raz, 5,88% uczniów robiło to kilka razy, 3,74% ankietowanych często sięga po papierosy oraz kolejne 2,67% pali regularnie. 12,50% uczniów przyznało, że jego rodzice wiedzą o tym, iż palą oni papierosy. 50,00% badanych uważa, że ich rodzice nie wiedzą o tym fakcie, a kolejne 37,50% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Do kontaktu z narkotykami lub dopalaczami przyznało się 1,15% chłopców i 4,00% dziewczynek. Uczniowie pierwszy raz sięgnęli po substancje psychoaktywne w czasie wycieczki szkolnej (20,00%), pod nieobecność rodziców w domu (20,00%), w czasie imprezy towarzyskiej (20,00%), w czasie uroczystości rodzinnej (20,00%) oraz podczas innych okoliczności (20,00%).

Niestety znaczna część uczniów przyznała, że ich rodzice nie zareagowali na informację o zażywaniu przez nich substancji psychoaktywnych – taką odpowiedź wskazało 33,33% uczniów. Dodatkowo uczniowie przyznali, że rodzice: zdenerwowali się i wyznaczyli karę (33,33%) oraz przeprowadzili z nimi rozmowę (33,33%).

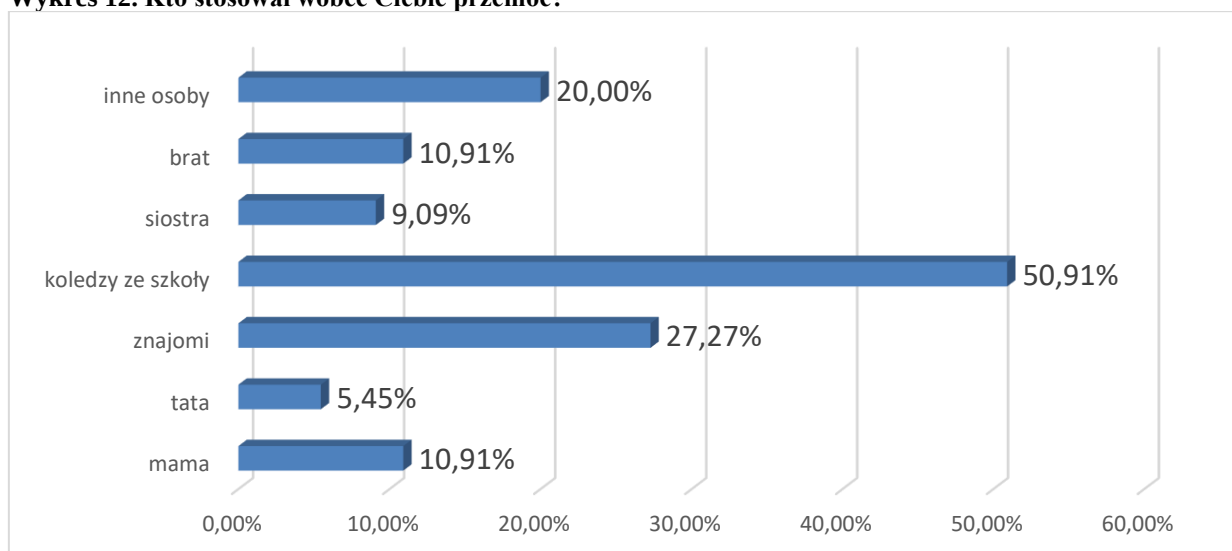
4,28% uczniów uważa, że pozyskanie narkotyków lub dopalaczy w ich gminie jest łatwe. Przeciwnego zdania jest natomiast 44,92% badanych. Istotny jest fakt, iż większość uczniów (50,80%) nie ma wiedzy na ten temat, co świadczy o tym, iż nie poszukiwali tego typu informacji.

Niepokój budzi fakt, iż aż 29,41% uczniów przyznało, że zdarzyło im się doświadczyć przemocy.

Wykres 11. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Źródło: Opracowanie własne.

Osobami stosującymi przemoc wobec uczniów byli głównie koledzy ze szkoły – taką odpowiedź wskazało 50,91% uczniów, którzy doznali przemocy. Rzadziej wskazywano natomiast na: znajomych (27,27%), brata (10,91%), mamę (10,91%), siostrę (9,09%), tatę (5,45%) oraz inne osoby (20,00%).

Wykres 12. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

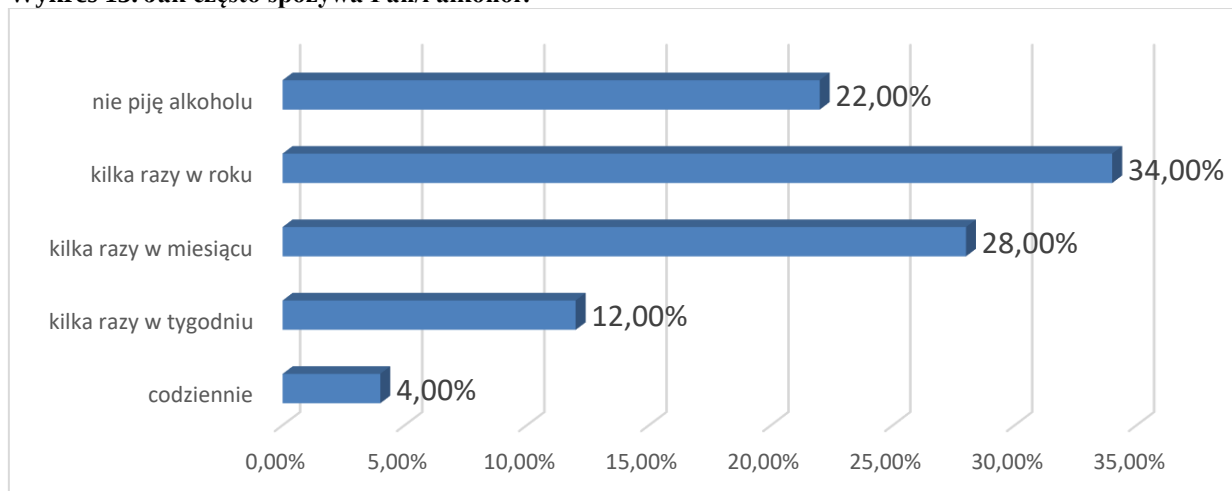
Uczniowie, którzy doświadczyli przemocy uważają, że osoby, które stosowały wobec nich przemoc nie były pod wpływem żadnych substancji (67,27%). Natomiast 10,91% uczniów uważa, że osoby te były pod wpływem alkoholu, 7,27% uczniów wskazało odpowiedź „dopalacze”, 3,64% osób twierdzi, że osoby te były pod wpływem narkotyków oraz leków (7,27%). 25,45% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

BADANIE DOROSŁYCH

W badaniu wzięło udział więcej kobiet (57,00%) niż mężczyzn (43,00%). Najlicniejszą część badanej próby stanowiły osoby w wieku 36–45 lat, tj. 24,00%. Osoby w wieku 26 – 35 lat tworzyły 22,00% badanej społeczności. 19,00% próby stanowiły osoby w wieku 46 – 55 lat, 12,00% osób to ankietowani w wieku do 25 lat oraz osoby w wieku 56 – 65 lat. 10,00% osób miało więcej niż 65 lat.

Na początek mieszkańców zapytano jak często zdarza im się spożywać alkohol. 4,00% osób zadeklarowało, że spożywa alkohol codziennie. 12,00% osób zdarza się to kilka razy w tygodniu, 28,00% osób spożywa alkohol kilka razy w miesiącu, zaś 34,00% osób kilka razy w roku. 22,00% respondentów nie spożywa w ogóle alkoholu. Dane te pokazują, iż skala uzależnień alkoholowych w gminie nie jest bardzo duża.

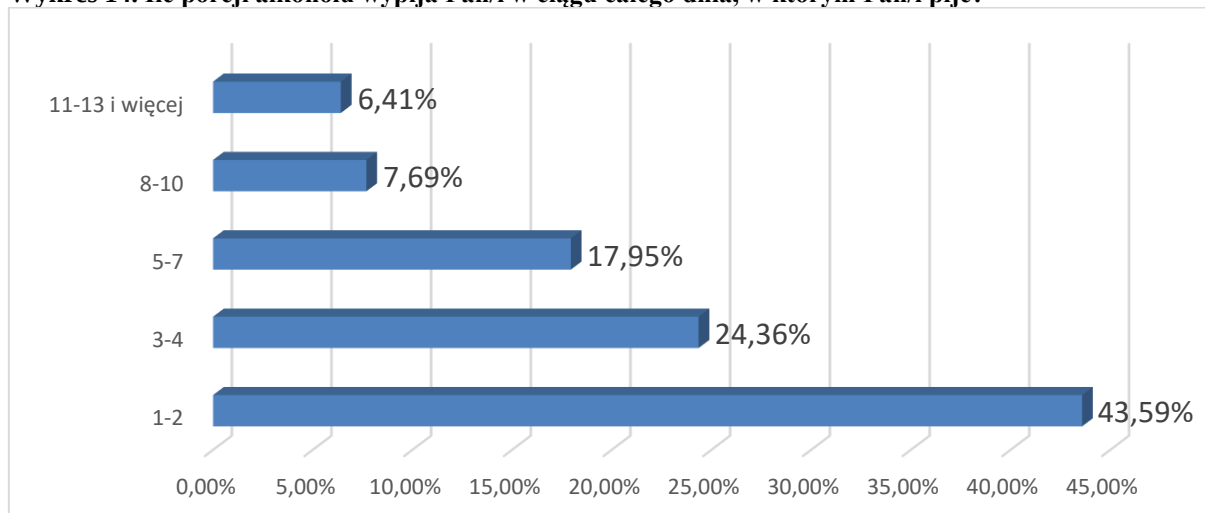
Wykres 13. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Źródło: Opracowanie własne.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu istotny jest również fakt, jak duże jego ilości mieszkańcy wypijają jednorazowo. Jak wynika ze zgromadzonego materiału badawczego, ponad połowa osób wypija bezpieczne dawki alkoholu. 43,59% spożywa 1 - 2 porcje, a 24,36% osób wypija 3 - 4 porcje alkoholu. Zbyt dużo alkoholu pije 32,05% osób, w tym 17,95% jednorazowo wypija 5 - 7 porcji, 7,69% wypija od 8 do 10 porcji, zaś 6,41% osób jednorazowo spożywa 11 – 13 i więcej porcji alkoholu.

Wykres 14. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije?

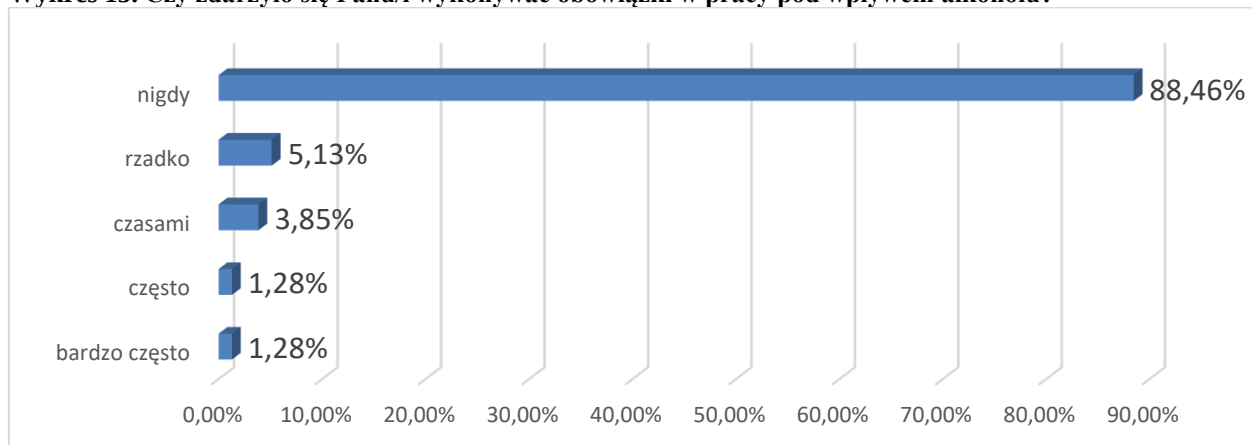

Źródło: Opracowanie własne.

Spożywanie alkoholu w pracy to zjawisko, które może powodować niebezpieczne konsekwencje nie tylko dla osoby wykonującej swoje obowiązki pod wpływem alkoholu, ale także dla całego zakładu pracy. 11,54% ankietowanych mieszkańców przyznało, iż zdarza im się pracować będąc pod wpływem

alkoholu. Wśród tych osób 5,13% robiło to rzadko, 3,85% zdarzało się to czasami, 1,28% często oraz bardzo często.

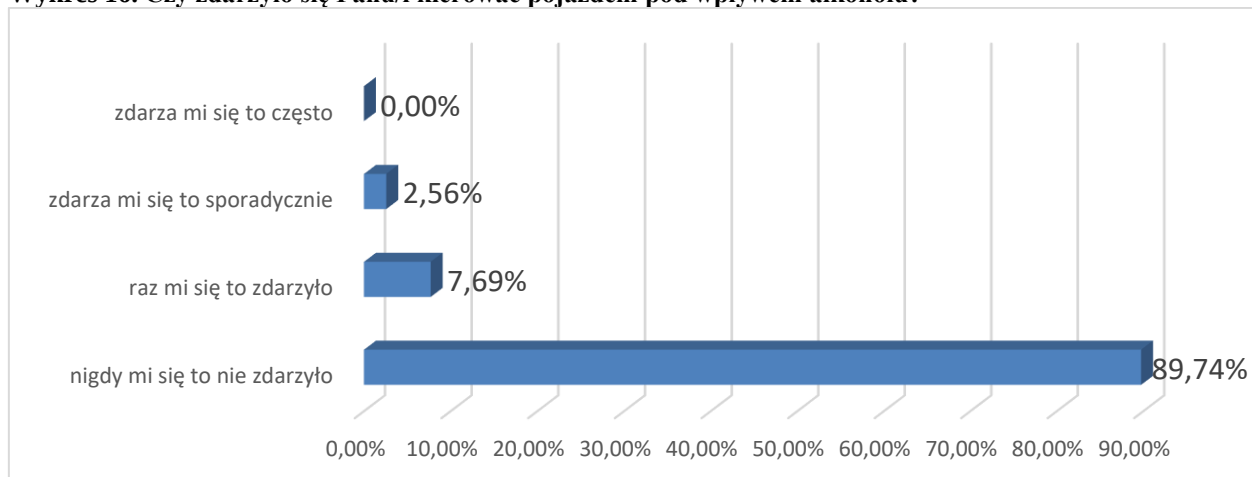
Wykres 15. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Źródło: Opracowanie własne.

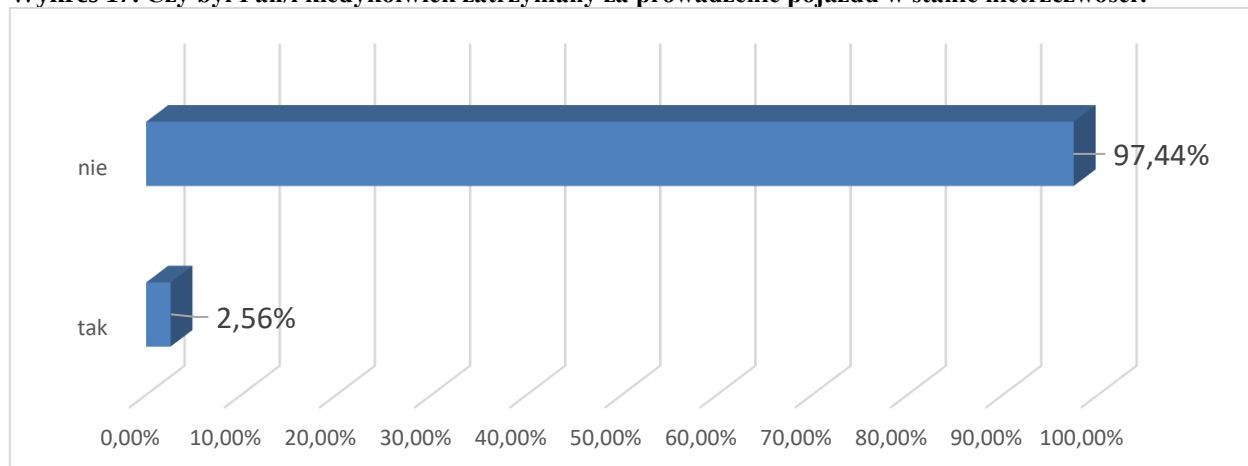
Kolejnym, istotnym problemem związanym ze spożywaniem alkoholu jest problem pijanych kierowców. Celem sprawdzenia jego skali na terenie gminy, ankietowanych zapytano, czy zdarzyło im się kiedyś kierować pojazdem pod wpływem alkoholu. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, taka sytuacja przytrafiła się 10,26% osób, w tym 7,69% – prowadziło w stanie nietrzeźwości jednokrotnie, a 2,56% sporadycznie prowadzi samochód pod wpływem alkoholu.

Wykres 16. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

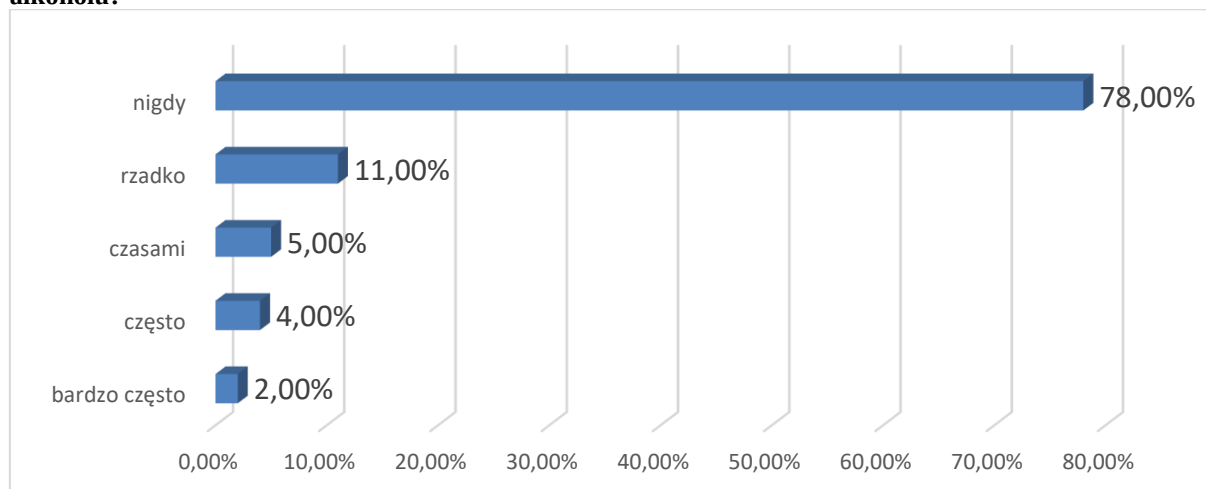
Źródło: Opracowanie własne.

Wśród ankietowanych 2,56% ankietowanych było kiedykolwiek zatrzymanych za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Wykres 17. Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

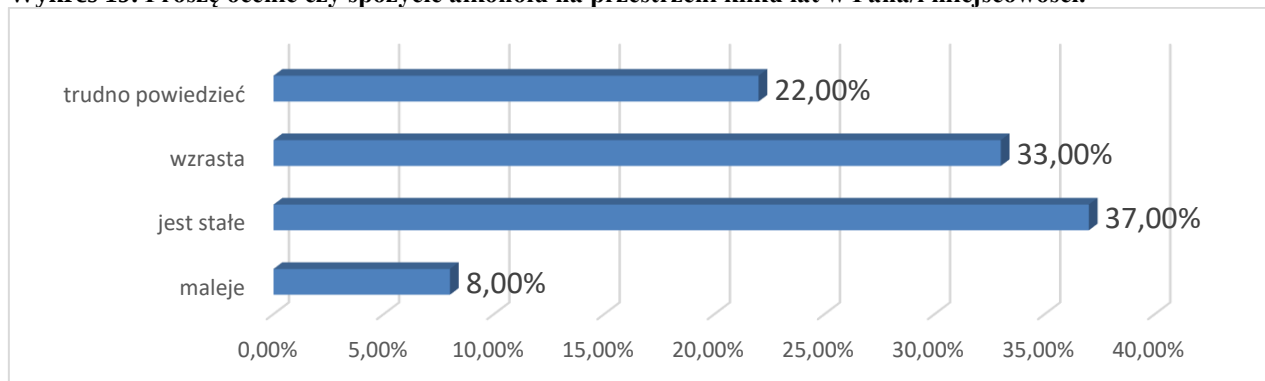
Źródło: Opracowanie własne.

Dodatkowo 22,00% badanych przyznało, iż zdarzyło im się być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu. 11,00% osób rzadko widywało takie zdarzenie, zaś 5,00% ankietowanych było czasami świadkiem takiej sytuacji, 4,00% osób widywało takie zdarzenia często, a 2,00% osób bardzo często.

Wykres 18. Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując spożycie alkoholu na przestrzeni ostatnich kilku lat w gminie, można stwierdzić, iż, obecnie pije się tyle samo co kiedyś (37,00%). Zdaniem 33,00% osób obecnie pije się więcej niż dawniej. 8,00% ankietowanych uważa, że obecnie pije się mniej niż kiedyś. 22,00% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 19. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości.

Źródło: Opracowanie własne.

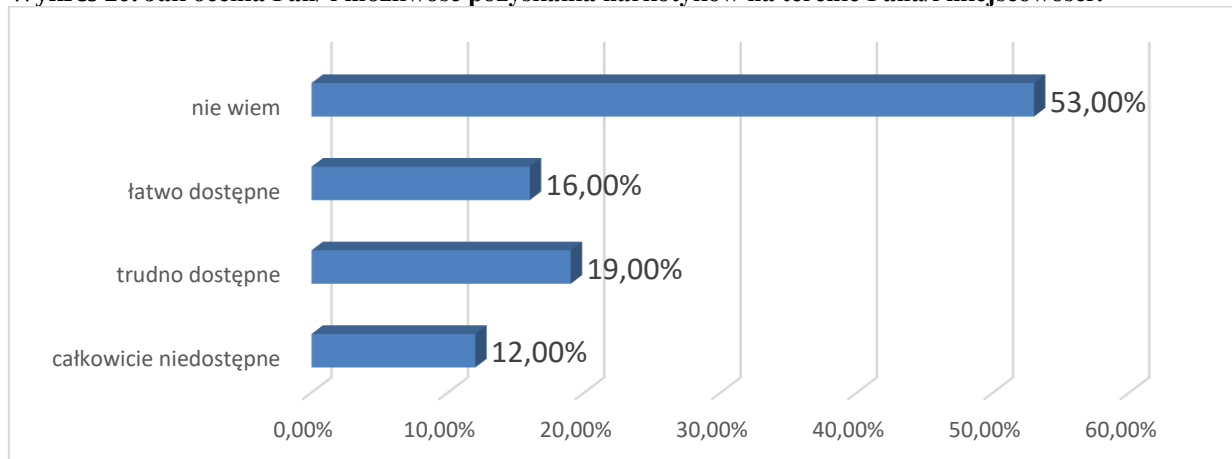
Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, problem nikotynizmu nie jest bardzo powszechny w grupie dorosłych mieszkańców. Do palenia przyznało się 31,00% osób, w tym 22,00% badanych pali codziennie, 2,00% kilka razy w tygodniu, 2,00% kilka razy w miesiącu, a 5,00% osób pali kilka razy w roku.

Największa część badanych wypala, tj. 35,48% od 6 do 15 każdego dnia. 19,35% badanych pali od 16 do 25 papierosów dziennie, 19,35% osób pali dziennie mniej niż 5 papierosów. 9,68% osób nie liczy ile pali, a 16,13% nie pali codziennie.

Do zażywania substancji psychoaktywnych przyznało się 9,00% ankietowanych. Osoby, które sięgały po te substancje deklarowały, iż zażywały je kilka razy w roku (2,00%), jedynie jednokrotnie – taką odpowiedź wskazało 3,00% osób. 2,00% ankietowanych zażywa narkotyki kilka razy w miesiącu, a kolejny 1,00% zażywa te substancje raz w miesiącu oraz 1,00% osób raz w tygodniu.

Głównym powodem sięgania po substancje psychoaktywne jest ciekawość (55,56%), towarzystwo (44,44%) oraz chęć lepszej zabawy (44,44%). Rzadziej wskazywano na: wpływ znajomych (33,33%), próbę złagodzenia stresu (11,11%) oraz chęć zapomnienia o problemach (11,11%).

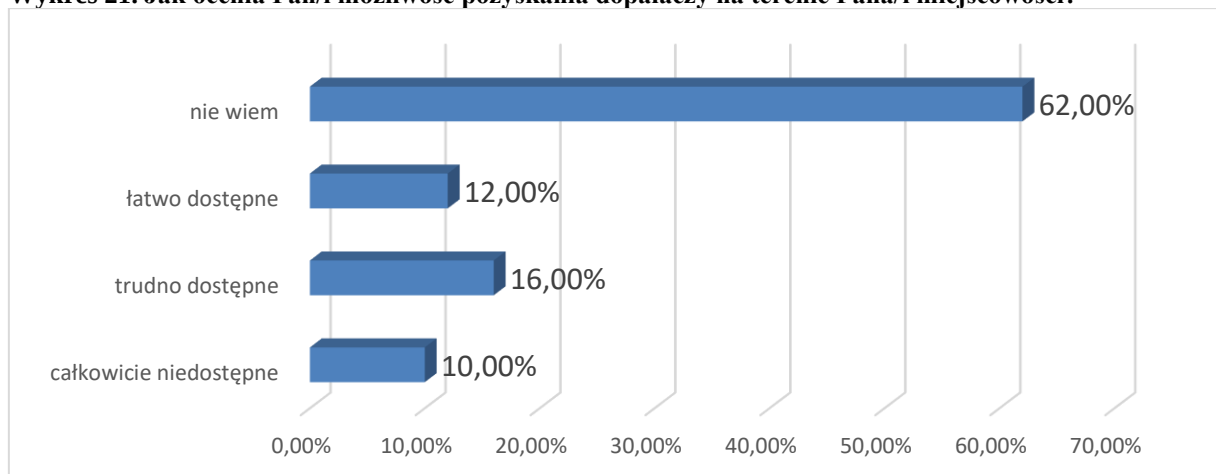
Ankietowanych poproszono o ocenę możliwości pozyskania narkotyków w gminie Opatów. 53,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. W opinii 16,00% ankietowanych jest to coś łatwego, zdaniem 19,00% osób narkotyki są trudne dostępne w gminie, a dla 12,00% badanych są całkowicie niedostępne.

Wykres 20. Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

Źródło: Opracowanie własne.

Również w przypadku dostępności dopalaczy większość ankietowanych nie wie, czy można zdobyć dopalacze na terenie gminy. Taką odpowiedź wskazało 62,00% osób. W opinii 12,00% osób są one łatwo dostępne, natomiast 16,00% osób uważa, że są one trudno dostępne, a w opinii co dziesiątego ankietowanego są one całkowicie niedostępne.

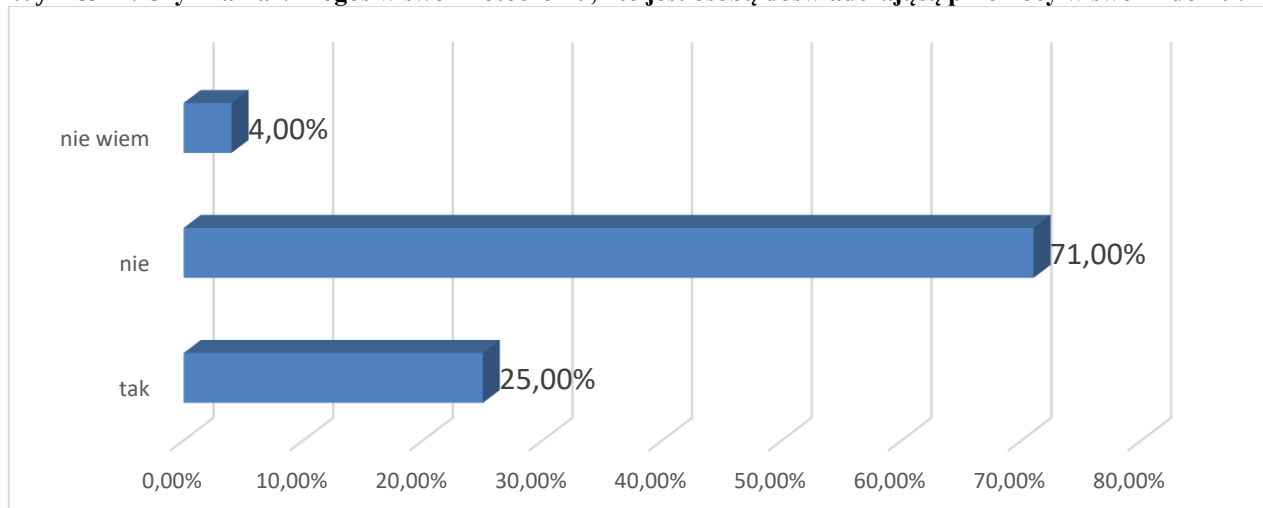
Wykres 21. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Źródło: Opracowanie własne.

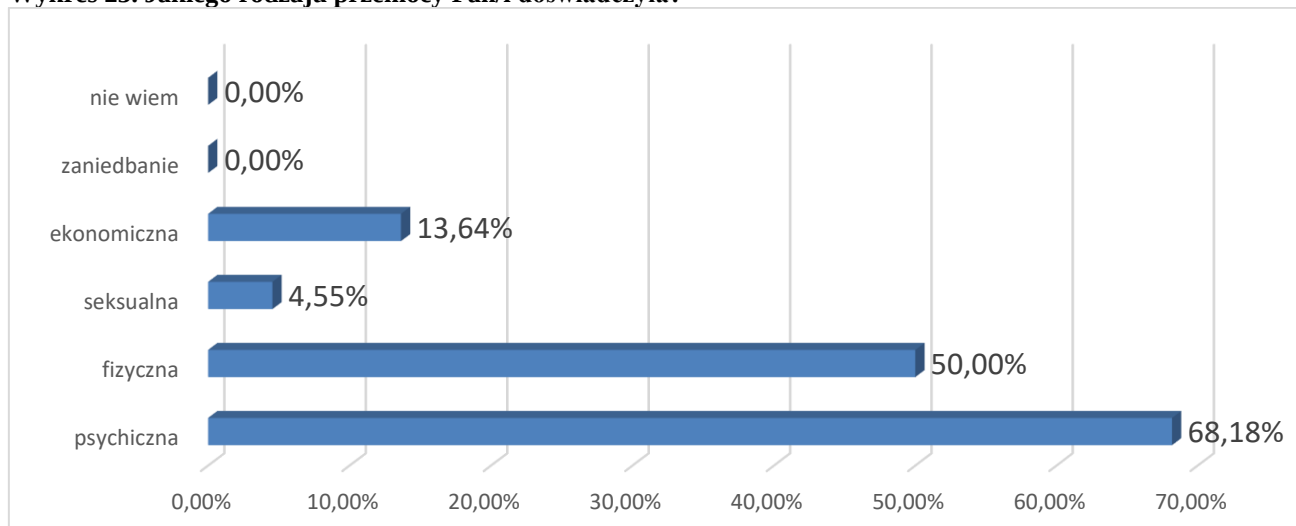
Warto zwrócić uwagę na fakt, iż aż 25,00% osób zna kogoś kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. 71,00% ankietowanych nie zna takich osób, zaś 4,00% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 22. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

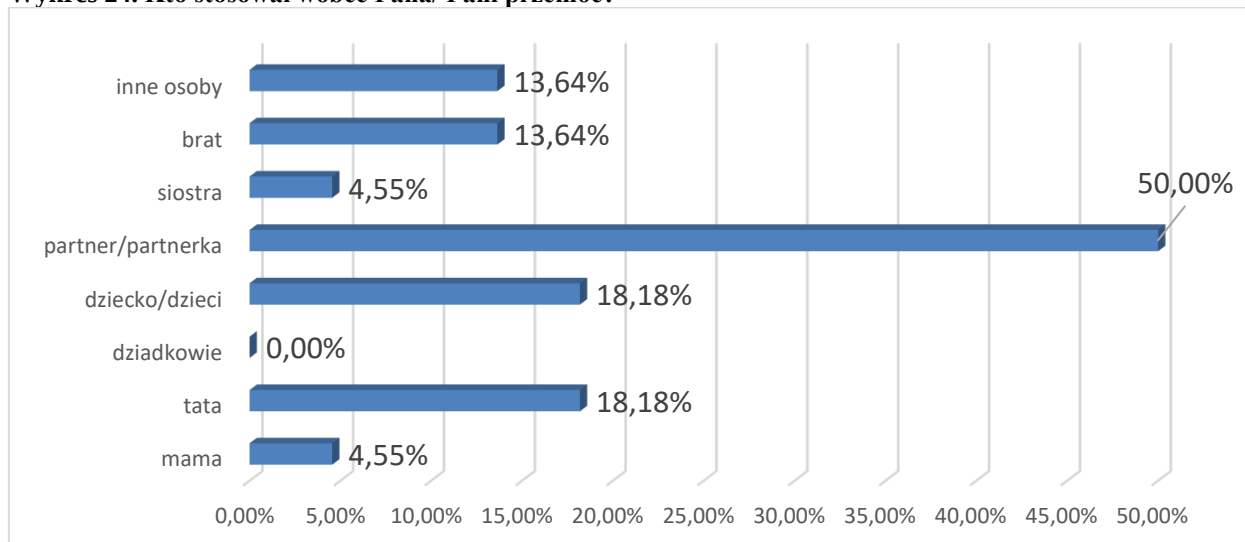
Źródło: Opracowanie własne.

Niepokój budzi fakt, iż aż 22,00% badanych przyznało, iż doświadczyli przemocy domowej. Osoby te doświadczały przemocy psychicznej (68,18%) oraz przemocy fizycznej (50,00%), a także przemocy ekonomicznej (13,64%) oraz przemocy seksualnej (4,55%).

Wykres 23. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doświadczyła?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych byli głównie partner lub partnerka (50,00%), tata (18,18%), dziecko/dzieci (18,18%), brat (13,64%), mama (4,55%), siostra (4,55%) oraz inne osoby, między innymi: przełożony i ojczym (13,64%).

Wykres 24. Kto stosował wobec Pana/ Pani przemoc?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Jedynie 76,00% mieszkańców uważa, że nie istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy. Z tą opinią nie zgodziło się 11,00% badanych, zaś aż 13,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, co wskazuje, iż te osoby mogą nie posiadać wiedzy na ten temat.

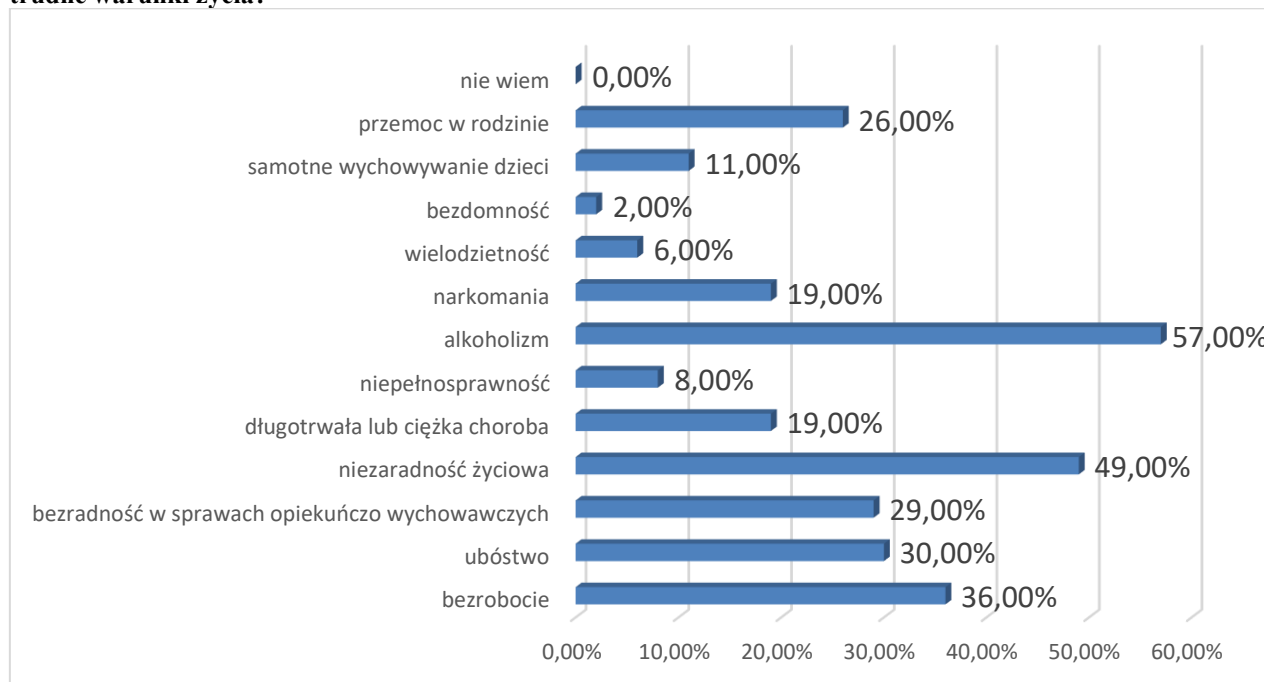
Ponad połowa badanych osób uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci nie jest dobrą metodą wychowawczą (69,00%). Przeciwnego zdania było 14,00% mieszkańców. 17,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

W dalszej kolejności poproszono mieszkańców o wskazanie instytucji, w której można uzyskać pomoc w przypadku problemów związanych z występowaniem przemocy. W opinii większości

mieszkańców w przypadku problemów można uzyskać pomoc na: Policji (41,00%), u rodziny (28,00%), w Ośrodku Pomocy Społecznej (27,00%), w Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (24,00%), u lekarza (18,00%), u znajomych (18,00%), za pomocą telefonu zaufania (16,00%), w Ośrodku Interwencji Kryzysowej (10,00%), w punkcie konsultacyjnym (9,00%), w Zespole Interdyscyplinarnym (8,00%). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż 21,00% osób próbowałoby radzić sobie samodzielnie, zaś 29,00% szukałoby pomocy w Internecie. Natomiast 12,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, co wskazuje, iż osoby te nie wiedzą, gdzie mogą się udać z prośbą o pomoc.

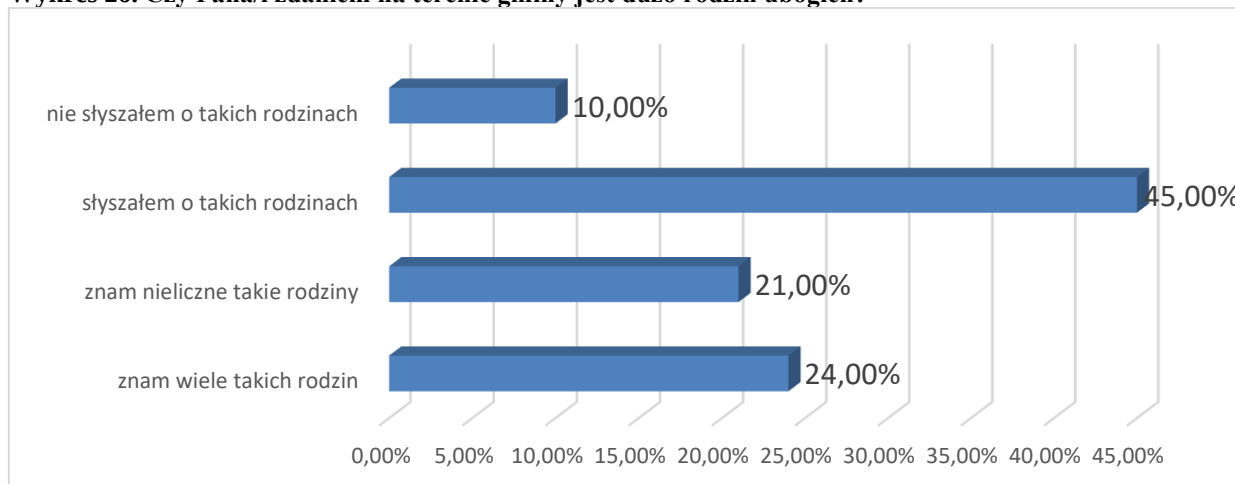
Ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Ankietowani wskazywali następujące czynniki: alkoholizm (57,00%), niezaradność życiową (49,00%), bezrobocie (36,00%), ubóstwo (30,00%), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (29,00%), przemoc w rodzinie (26,00%), długotrwałą lub ciężką chorobę (19,00%), narkomanię (19,00%), samotne wychowywanie dzieci (11,00%), niepełnosprawność (8,00%), wielodzietność (6,00%) oraz bezdomność (2,00%).

Wykres 25. Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?

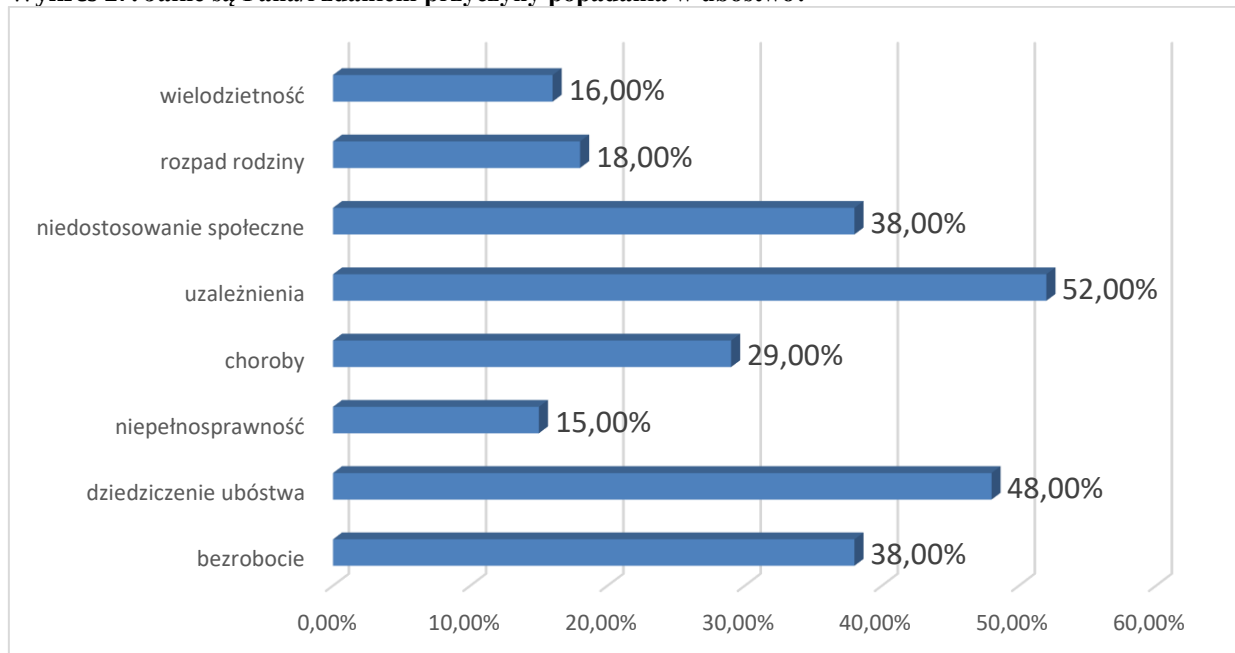
* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Niniejsze pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w gminie. Blisko połowa ankietowanych przyznała, że słyszała o takich rodzinach (45,00%). 21,00% zna nieliczne takie rodziny, 24,00% osób zna wiele takich rodzin, a 10,00% osób nie słyszało o takich rodzinach w gminie.

Wykres 26. Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo rodzin ubogich?

Źródło: Opracowanie własne.

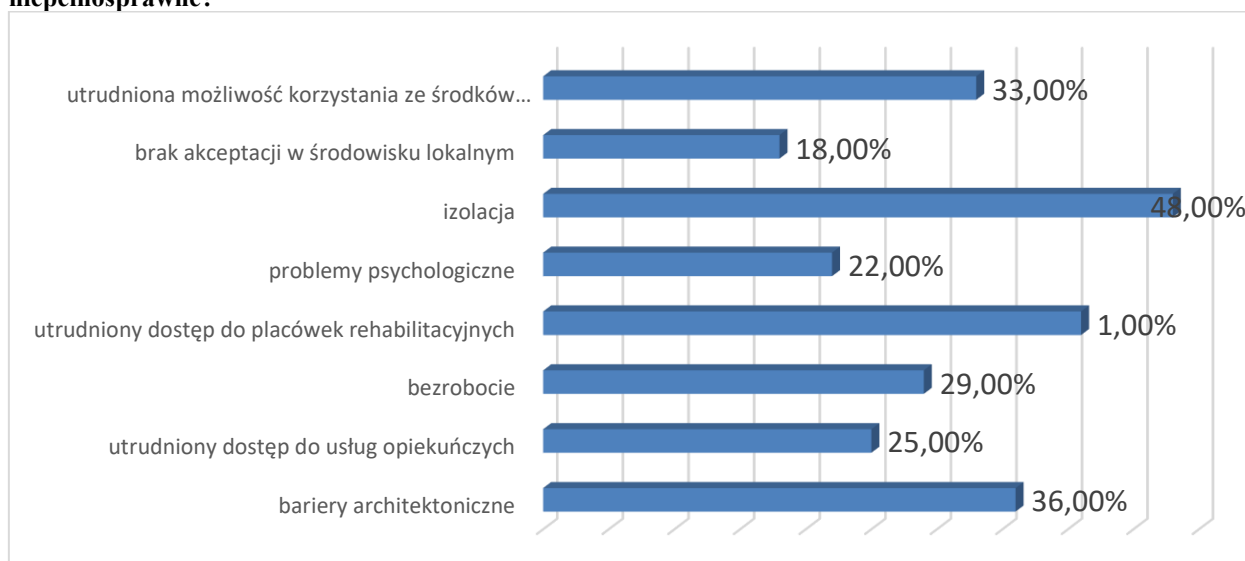
Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są: uzależnienia (52,00%), dziedziczenie ubóstwa (48,00%), niedostosowanie społeczne (38,00%), bezrobocie (38,00%), choroby (29,00%), rozpad rodziny (18,00%), wielodzietność (16,00%) oraz niepełnosprawność (15,00%).

Wykres 27. Jakiej są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następnie ankietowanych zapytano o problemy, z którymi mogą zmagać się osoby niepełnosprawne w gminie. Wskazywano na: izolację (48,00%), utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (41,00%), bariery architektoniczne (36,00%), utrudnioną możliwość korzystania ze środków transportu (33,00%), bezrobocie (29,00%), utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (25,00%), problemy psychologiczne (22,00%) oraz brak akceptacji w środowisku lokalnym (18,00%).

Wykres 28. Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?

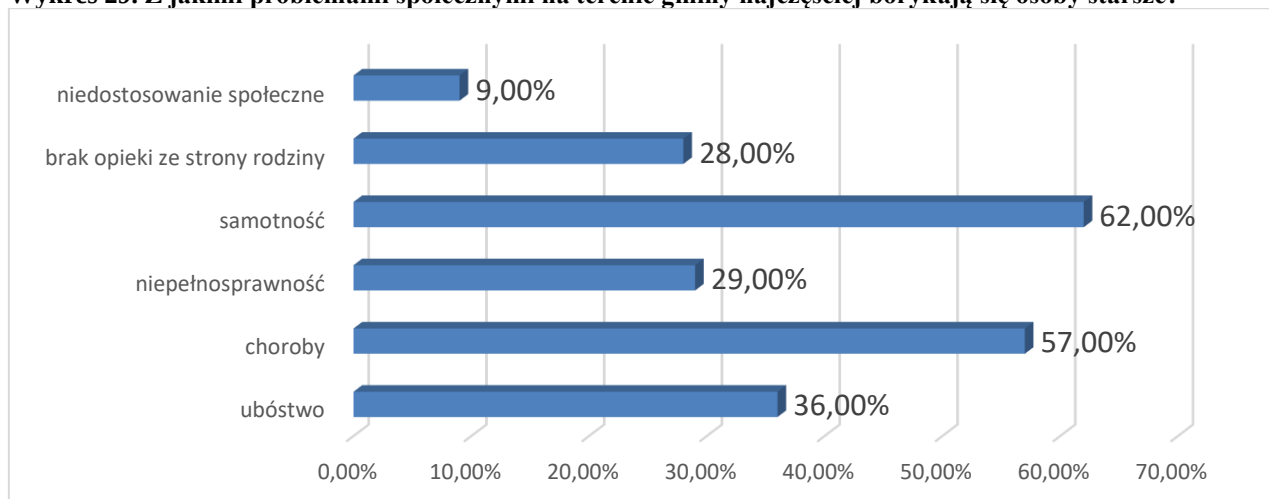
** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Jednak 17,00% osób uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest raczej wystarczająca, a 7,00% osób uważa, iż jest ona wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się 42,00% osób, w tym 33,00% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 9,00% osób jest ona niewystarczająca. 34,00% osób wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Co czwarty ankietowany przyznał, że w skład jego rodziny wchodzi osoba długotrwale chora. Osoby te chorują na: nowotwory, Chorobę Alzheimera, cukrzycę i alergię.

Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ankietowani wskazywali na: samotność (62,00%), choroby (57,00%), ubóstwo (36,00%), brak opieki ze strony rodziny (28,00%), niepełnosprawność (29,00%) oraz niedostosowanie społeczne (9,00%).

Wykres 29. Z jakimi problemami społecznymi na terenie gminy najczęściej borykają się osoby starsze?

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

REKOMENDACJE DLA GMINY OPATÓW

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminy Opatów w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

1. Rekomendacje do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka, powstały na podstawie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Gminy Opatów:

- 1) Ze względu na skuteczność realizowanych obecnie działań profilaktycznych zaleca się kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie gminy, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców.
- 2) Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemów przemocy domowej, alkoholizmu, narkomanii zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej.
- 3) Wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy, uzależnieniem od alkoholu lub narkotyków.
- 4) Kontynuowanie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze uzależnień oraz angażowanie tych podmiotów w prowadzone kampanie społeczne i działalności edukacyjne na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

2. Ze względu na występowanie problemu alkoholowego wśród uczniów, rekomenduje się:

- Jak wskazują dane zaprezentowane w niniejszej diagnozie, wśród uczniów nie obserwuje się wysokiej skali problemów społecznych (20,32% uczniów przyznało, iż spożywało kiedykolwiek alkohol, 21,39% uczniów paliło kiedykolwiek papierosy). Kontynuowanie realizacji działań profilaktycznych będzie przeciwdziałać wzrostowi odsetka uczniów sięgających po używki. Zaleca się zwiększenie intensywności realizowanych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów.
- Warunkiem skuteczności profilaktyki dzieci i młodzieży jest koordynowanie działań obejmujących wszystkie obszary funkcjonowania społeczeństwa. Oznacza to, że działania profilaktyczne powinny być skierowane na najważniejsze modyfikowalne czynniki ryzyka (sprzedaż alkoholu, zapewnienie opieki nieletnim, zmniejszenie przyzwolenia społecznego na spożywanie alkoholu przez nieletnich) i czynniki chroniące (edukacja, budowanie umiejętności psychologiczno-społecznych), dotyczące zarówno samych uczniów, ale również całej społeczności lokalnej.
- Do spożywania alkoholu przyznało się 20,32% uczniów. Natomiast 21,39% uważa, że ich rówieśnicy sięgają po wyroby alkoholowe. Dane te pokazują, iż problem alkoholowy wśród dzieci

i młodzieży nie przybiera dużych rozmiarów. Zaleca się jednak kontynuowanie realizowanych działań profilaktycznych. Celem zwiększenia zainteresowania wśród uczniów zagadnieniami związanymi z profilaktyką, zaleca się połączenie kilku form strategii profilaktycznych, między innymi:

- **Edukacyjnej** - poprzez realizację określonych zajęć profilaktycznych (np. otwartych zajęć warsztatowych, projekcji filmów ukazujących problem, spotkań ze specjalistami, np. z psychologiem, terapeutą ds. alkoholowych, pedagogiem szkolnym).
- **Interwencyjnej** - w indywidualnych przypadkach, głównie we współpracy z instytucjami wspomagającymi pracę szkoły,
- **Informacyjnej na terenie szkoły i internatu** - gazetki, materiały informacyjne. Obserwuje się, bezpośrednie zaangażowanie uczniów w opracowanie materiałów profilaktycznych, np. w formie konkursu, zwiększa ich zainteresowanie treściami profilaktycznymi. W związku z tym można zorganizować np. konkurs plastyczny na stworzenie plakatu promującego abstynencję, czy też szkolny konkurs wiedzy o uzależnieniach.
 - Warsztaty lub szkolenia z ekspertami oraz pogadanki z wychowawcą. Badania pokazały, iż są to najbardziej lubiane przez uczniów formy profilaktyki. Istotne jest, aby działania profilaktyczne kierować do wszystkich uczniów, a także do nauczycieli i rodziców. Holistyczne podejście zwiększy skuteczność prowadzonych działań. Ich głównym celem jest nauczanie uczniów postawy asertywnej oraz wskazanie interesujących możliwości spędzania czasu wolnego w grupie. Jest to szczególnie istotne, ze względu na fakt, iż znaczna część uczniów przyznała, że ich rówieśnicy sięgają po substancje uzależniające z ciekawości (55,61%) oraz aby zaimponować znajomym (51,34%).

3. **Zgodnie z założeniami strategii alternatyw**³, gdy uczniowie będą mieli alternatywne możliwości spędzania czasu wolnego, rzadziej będą sięgać po używki. Dodatkowo należy zwrócić uwagę, iż badania⁴ pokazują, że dzieci i młodzież zaangażowane w działania sportowe, rzadziej sięgają po używki. Zaleca się, aby zwiększyć działania informacyjne, aby każdy mieszkaniec miał świadomość, jakie działania, projekty oraz zajęcia realizuje i proponuje gmina.

- 1) Opracowanie działań profilaktycznych prowadzonych w szkołach z uwzględnieniem istotnej roli telewizji i Internetu w kształtowaniu postaw i opinii względem substancji odurzających. Naturalnym środowiskiem młodych ludzi w czasach współczesnych jest Internet, na co wskazuje fakt, iż blisko połowa ankietowanych uczniów czerpie wiedzę właśnie z tego źródła informacji (natomiast od rodziny wiedzę czerpie jedynie 22,99% uczniów). Dlatego warto spróbować dotrzeć do najmłodszych grup właśnie w ten sposób.
- 2) Zintensyfikować działania ukierunkowane na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie wśród dzieci

³ Strategie, PARPA, [dostęp online 08.09.2019r.] [http://www.parpa.pl/download/remedium/strategie_03.pdf]

⁴ Między innymi Raport z badania „Wpływ aktywności sportowej na spożycie używek wśród dzieci i młodzieży szkolnej z gminy Piaseczno” [dostęp online 08.09.2019r.]

i młodzieży przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych. Zgodnie z założeniami strategii edukacyjnej, u uczniów należy wzmocnić umiejętności psychologiczne oraz społeczne, ponieważ sama wiedza nie chroni ich przed podejmowaniem zachowań ryzykownych.

- 3) Zwiększenie świadomości rodziców lub opiekunów w zakresie konsekwencji spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Dane zaprezentowane w niniejszej diagnozie wskazują, iż 78,95% rodziców, wie że ich dzieci piją alkohol, a 21,05% z nich w ogóle nie zareagowało na tę informację.
- 4) Ze względu na fakt, iż rodzice często nie reagują na informację o sięganiu przez dzieci po substancje uzależniające, zaleca się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców. Zajęcia te powinny być nakierunkowane na wczesne diagnozowanie niepokojących sygnałów, w tym wytyczne do obserwowania i rozmów diagnozujących problem alkoholowy, a także w praktyczny sposób zapoznanie rodziców z alkotestami i testami antynarkotykowymi. Dodatkowo zaleca się zwrócenie uwagi rodziców na problem przyzwolenia społecznego na zakup alkoholu przez nieletnich. Powinny wskazać rzetelne źródła wsparcia i informacji w zasięgu ręki oraz uniwersalne i skuteczne zasady współpracy ze szkołą.
- 5) Wiedzę na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych uczniowie czerpią również od nauczycieli (wskazało na nich 31,02% uczniów). Z tego względu istotne jest, aby nauczyciele potrafili właściwie przekazywać tę wiedzę uczniom. Zaleca się szkolenia z najważniejszych umiejętności wychowawczych dla nauczycieli. Tematyka zajęć powinna być nakierunkowana na obszar konfliktów międzypokoleniowych i komunikację, a także budowanie autorytetu opiekuna lub sposobu na jego odzyskanie. Istotne jest także, aby podczas szkoleń zwrócić uwagę nauczycieli na problem przyzwolenia społecznego na zakup alkoholu przez nieletnich.
- 6) Zwiększenie liczby kontroli punktów sprzedaży alkoholu przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów. Wynika to z faktu, iż uczniowie oceniają, że zdobywanie alkoholu na terenie gminy jest możliwe, co dotyczy się również pozostałych substancji takich jak narkotyki, dopalacze oraz papierosy. Młodzież zdobywa alkohol za pośrednictwem starszych kolegów, którzy dokonują za nich zakupu napojów alkoholowych, kupują go sobie samodzielnie lub proszą o pomoc obcych ludzi znajdujących się w pobliżu sklepu. Nacisk powinien być również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów, ponieważ jak wykazały informacje uzyskane od sprzedawców, nie jest to normą - 3 sprzedawców na dwudziestu robi to za każdym razem, gdy nie ma pewności, czy klient jest osobą pełnoletnią.
- 7) Ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zna bardzo dobrze siedmiu sprzedawców. Z tego względu zaleca się szkolenie dla sprzedawców, podczas których zostanie omówiona ustawa i zostaną zinterpretowane przepisy m. in.:
 - Art. 14- 16 (kiedy i w jakich sytuacjach nie wolno podawać / sprzedawać alkoholu)

- Art. 18 (w jakich okolicznościach i z jakich powodów może zostać cofnięte zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych)
- Art. 43- 45 (omówienie konsekwencji prawnych wynikających z łamania obowiązków wynikających z korzystania z zezwoleń).

8) Nie wszyscy ankietowani sprzedawcy brali udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu (5 osób przyznało, że nigdy nie brało udziału w takim szkoleniu). Zaleca się przeprowadzenie szkoleń dla sprzedawców w punktach sprzedaży alkoholu, dzięki czemu osoba prowadząca szkolenie będzie mogła dostosować przekazywane treści do specyfiki danego miejsca oraz wskazać rozwiązania problemów, z którymi zmagają się dani sprzedawcy. Szkolenia w punktach sprzedaży okazują się bardziej skuteczne niż szkolenia stacjonarne.

4. Ze względu na występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu, rekomenduje się:

- 1) Policja powinna prowadzić szeroko zakrojone akcje prewencyjne związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu. Badanie dorosłych mieszkańców wykazało, że mieszkańcy byli świadkami prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu (22,00% osób było świadkiem takiej sytuacji), a dodatkowo 10,26% ankietowanych mieszkańców przynajmniej raz prowadziła pojazd będąc pod wpływem alkoholu (2,56% osób robi to sporadycznie, a kolejne 2,56% ankietowanych było zatrzymanych za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu). Dane te są ostrzeżeniem, ponieważ wiążą się nie tylko z łamaniem prawa, ale również stanowią bezpośrednie niebezpieczeństwo dla kierowców oraz społeczności lokalnej.
- 2) Częstsze monitorowanie przez policję miejsc publicznych na terenie gminy, ze szczególnym wyczuleniem na obecność osób nietrzeźwych i niepełnoletnich spożywających alkohol.
- 3) Ze względu na występowanie problemu prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu zaleca się zorganizowanie kampanii informacyjnej dla mieszkańców w celu uświadomienia konsekwencji związanych z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu poprzez różnego rodzaju akcje ulotkowe, plakatowe oraz gry miejskie, konkursy.

5. Ze względu na fakt, iż uczniowie sięgają po papierosy rekomenduje się:

- 1) Opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia odpowiedzialności sprzedawców i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży papierosów osobom niepełnoletnim.
- 2) Podkreślanie aspektów ekonomicznych związanych z paleniem papierosów. W walce z problemem nikotynowym na terenie gminy oprócz szkodliwości dla zdrowia, powinien zostać również użyty argument, iż kupowanie papierosów wiąże się z poważnym nadszarpnięciem domowego budżetu.
- 3) Przeprowadzenie kampanii społecznej mającej na celu zwiększenie świadomości rodziców oraz uczniów dotyczącej szkodliwości nikotyny. Podobnie jak w przypadku sięgania uczniów po alkohol, również w przypadku nikotyny, 12,50% rodziców wie, że ich dzieci palą papierosy, choć nie zawsze reagują na tę informację.

- 4) Kontynuowanie i zintensyfikowanie działań edukacyjnych w oparciu o strategię informacyjną, mającą na celu uświadomienie uczniom szkodliwości palenia papierosów. 33,16% ankietowanych uczniów przyznało, że ich rówieśnicy sięgają po papierosy.
- 5) 33,16% uczniów nie czerpie wiedzy na temat substancji psychoaktywnych. Z tego względu zaleca się zorganizowanie zajęć profilaktycznych w celu uświadomienia i uzupełnienia wiedzy jak narkotyki i dopalacze negatywnie wpływają na organizm człowieka - dla dzieci i młodzieży szkolnej.
- 6) Warsztaty dla dzieci i młodzieży szkolnej - aby dać dobry start w dorosłe życie, wolne od używek, potrzebne jest nakierowanie młodej osoby, aby w świadomy sposób ominęła niebezpieczeństwa, które proponuje jej codzienność. Jak wynika z odpowiedzi uczniów, często sięgają oni po używki w grupie rówieśniczej, poddając się jej presji. Punktem wyjścia do osiągnięcia tego celu powinno być uświadomienie do czego może doprowadzić stosowanie legalnych substancji psychoaktywnych, które torują drogę dopalaczom i narkotykom. Jak konstruktywnie radzić sobie z codziennymi problemami i wpływem otoczenia, jak odmawiać, gdzie szukać rzetelnej wiedzy i pomocy? - odpowiedzi na te pytania powinny dać właśnie te zajęcia.
- 7) Podejmowanie działań skierowanych wobec rodziców i nauczycieli, w celu wzmacniania ich autorytetu wychowawczego. Ważnym jest, by stali się oni wiarygodnym źródłem informacji i kształtowali prawidłowe postawy podopiecznych. Jest to szczególnie istotne ze względu na fakt, iż znaczny odsetek ankietowanych wskazał na szkołę, jako miejsce, z którego czerpie wiedzę na temat narkotyków i dopalaczy.
- 8) Promowanie zdrowego stylu życia jako przeciwdziałanie oraz zapobieganie problemom, związanym z sięganiem po narkotyki przez dzieci, młodzież i osoby dorosłe. Dzięki tego typu działaniom, uczniowie oraz dorośli poznają alternatywne modele życia, które pomogą im zerwać z utrwalonym przez nich wzorem postępowania.
- 9) Edukacja publiczna, poruszająca kwestię konsekwencji prawnych, zdrowotnych i społecznych używania narkotyków.

6. W celu zmniejszenia się skali problemu przemocowego, zaleca się:

- 1) 31,02% uczniów uważa, że w ich szkole występuje przemoc między uczniami. Z tego względu rekomenduje się zorganizowanie zajęć dydaktycznych dotyczących kwestii przemocy w szkole. Dalsza realizacja i intensyfikacja działań, których celem jest zwiększenie bezpieczeństwa uczniów na terenie szkoły oraz w jej pobliżu.
- 2) 29,41% ankietowanych uczniów doświadczyło kiedykolwiek przemocy. Wśród tych uczniów, 50,51% doświadczyło przemocy ze strony kolegów ze szkoły. Dlatego zaleca się warsztaty dla dzieci i młodzieży w ramach przemocy, agresji i konfliktów między uczniami, a także zmotywowanie do nauki szkolnej.
- 3) Pikniki rodzinne/ gry miejskie – tego typu działania profilaktyczne mają na celu wzmocnienie więzi rodzinnych. Piknik, czy też gra terenowa to dobra okazja, aby rodzina mogła spędzić wspólnie czas, a przy okazji uczestniczyć w zajęciach profilaktycznych.

- 4) Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla mieszkańców gminy, dotyczącej problemu występowania zjawiska przemocy, do której dochodzi w domu. Ma ona celu nie tylko zwiększenie wiedzy na temat przemocy, ale także uświadomienie mieszkańcom, że mają obowiązek reagować oraz powiadomić odpowiednie służby, w przypadku gdy dowiadują się o sytuacji występowania przemocy domowej w ich otoczeniu.

7. W odniesieniu do problemu biedy i ubóstwa, starzenia się społeczeństwa oraz sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie zaleca się:

- 1) Stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- 2) Stworzenie form pomocy dla osób ubogich: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- 3) Włożenie wysiłku ze strony szkoły, w celu identyfikacji problemów finansowych w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- 4) Identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i pomoc im obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz wsparcie dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- 5) Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- 6) Informowanie na temat realizowanych przez gminy działań mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych, lokalnych mediach, prasie i Internecie.
- 7) Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- 8) Rekomenduje się zwiększenie materialnej pomocy dla osób starszych.
- 9) Upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- 10) Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- 11) Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy

życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.

8. Celem niwelowania zagrożeń wpływających na występowania problemów społecznych w Gminie Opatów, dodatkowo zaleca się wprowadzenie następujących działań:

- 1) Kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią.
- 2) Informowanie mieszkańców o różnorodnych zajęciach realizowanych na terenie gminy, umożliwiających pozytywną organizację czasu wolnego mieszkańców.

6. POZYCJA STRATEGICZNA GMINY OPATÓW

6.1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawione są wyniki prac uczestników zespołu ds. planowania strategicznego, będących współautorami strategii opartej o diagnozę SWOT.

POMOC SPOŁECZNA GMINY OPATÓW, WOJ. ŚLĄSKIE			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
- dostęp do placówek oświaty; - bogata oferta kulturalna; - spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej z tytułu bezrobocia lub ubóstwa; - wspieranie osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków; - spadek liczby osób nieposiadających pracy; - kooperacja z powiatowym urzędem pracy; - pomoc dla osób niepełnosprawnych; - funkcjonowanie mops, który umożliwia osobom i rodzinom pokonywanie trudnych sytuacji życiowych, wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb; - dobrze wyszkolona kadra służb społecznych; - odpowiednia liczba miejsc w przedszkolach; - rozwijająca się asystentura; - dobra współpraca z organizacjami samorządowymi; - krótki czas oczekiwania na umieszczenie w DPS; - odpowiednie środki finansowe na organizację różnorodnych form zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży;	6	- wysoki udział osób w wieku 26-50 lat wśród bezrobotnych - coraz częściej pojawiające się uzależnienia od alkoholu i narkotyków	6
	1		3
	6		
	4	- starzejące się społeczeństwo; - wysokie koszty dla korzystających z usług opiekuńczych; - brak wystarczającej liczby form rodzinnej pieczy zastępczej; - słabo zmotywowany klient pomocy społecznej; - wysokie koszty dla gminy w przypadku umieszczania osób w DPS; - ubożenie osób starszych; - coraz częstszy brak opieki w stosunku do osób starszych przez najbliższych członków rodziny; - ograniczenie dostępu do dóbr kultury z rodzin wielodzietnych z powodu wysokich kosztów uczestnictwa w życiu kulturalnym; - sieć wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, w tym z zaburzeniami psychicznymi; - programy aktywizujące dla seniorów; - dziedziczenie ubóstwa przez korzystających z systemu pomocy społecznej; - ograniczona baza sportowo rekreacyjna dla dzieci i młodzieży	6
	6		1
	6		1
	5		1
			6
			5
			5
	6		2
	6		
	1		
	1		6
	5		
	2		1
			6

- tworzenie placów rekreacji ruchowej; - zmniejszenie przestępczości wśród dzieci i młodzieży; - powstająca sieć wsparcia dla seniorów, w tym działalność klubów seniora;	5 5 4		1
SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	OCENA
- utrzymanie się pozytywnych tendencji dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; - dotacje ze środków zewnętrznych; - rozwijający się wachlarz instrumentów prawnych w zakresie pomocy społecznej oraz prospołeczna polityka państwa; - wzrost jakości usług w zakresie pomocy społecznej, które są świadczone przez ośrodki pomocy społecznej; - efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej oraz koordynacja tych działań.	3 1 1 1 4	- migracja społeczeństwa do większych miast; - bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych; - wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii.	3 1 3

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobrze przygotowana kadra, gotowa do podnoszenia kwalifikacji; - dobra baza materialna placówek oświatowych z dostępem do internetu; - działająca Biblioteka Publiczna; - imprezy organizowane cyklicznie; - możliwość tworzenia klas integracyjnych; - dobra współpraca pomiędzy instytucjami oświatowo – społecznymi;	- słabo rozwinięty wolontariat młodzieżowy; - brak możliwości dojazdu osób dorosłych i dzieci na uroczystości i imprezy (brak środków komunikacji publicznej); - niedostateczna liczba specjalistycznej kadry w świetlicach; - niewystarczający dostęp do psychologa; - ograniczona dostępność placówek oświatowych w godzinach popołudniowych; - ograniczona oferta rekreacyjna dla młodzieży;
SZANSE	ZAGROŻENIA
- zabytki architektury sakralnej; - rozwój ogrodnictwa;	- niż demograficzny; - niska świadomość edukacyjna większości społeczeństwa gminy;

POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobre funkcjonowanie Ośrodka Pomocy Społecznej; - wystarczająca ilość środków finansowych, które umożliwiły odbywanie większej ilości szkoleń pracownikom Ośrodka; - skoordynowany system pomocy i wsparcia osobom i rodzinom potrzebującym pomocy; - zaangażowanie w pracę pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej; - duża wiedza pracowników Ośrodka, chęć nabywania nowych kwalifikacji oraz doświadczenia, nowej i szerszej wiedzy, aby jeszcze skuteczniej pomagać i wspierać; - mobilność i elastyczność pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej; - szybka wymiana informacji pomiędzy instytucjami dotycząca naszych wspólnych klientów; - dobra współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kłobucku; - dobra współpraca z Punktem Konsultacyjnym dla osób uzależnionych i współuzależnionych; - dobra współpraca przy realizacji działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – Zespół Interdyscyplinarny;	- brak wystarczającej ilości środków finansowych, które umożliwiły odbywanie większej ilości szkoleń pracownikom Ośrodka; - brak możliwości skorzystania przez pracowników z superwizji bądź sesji terapeutycznych; - brak zakładów pracy, które umożliwiłyby zatrudnienie, a co za tym idzie zmniejszenie bezrobocia; - brak instytucji wspierających działanie systemu pomocy społecznej takich jak dzienny dom pomocy społecznej, mieszkania chronione; - niska wiedza i świadomość ludzi na temat pomocy społecznej;

SZANSE	ZAGROŻENIA
- program 500+; - dalsze systematyczne umacnianie rodziny, motywowanie do właściwej egzystencji i funkcjonowania rodziny w środowisku.	- brak tworzenia innowacyjnych programów mających na celu wsparcie samorządów, niedostateczne możliwości pozyskiwania i wykorzystywania środków z EFS; - brak współpracy z instytucjami sektora samorządowego.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych, współuzależnionych, uwikłanych w przemoc; - pedagodzy w szkołach, psychoterapeuta w Punkcie Konsultacyjnym; - działalność gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi; - nauczyciele posiadają dostateczne przeszkolenia w zakresie niektórych programów profilaktycznych;	- brak psychologów w szkołach do rozwiązywania wszystkich problemów- mała ilość godzin; - brak komunikacji i ciągłości opieki – wsparcia po leczeniu odwykowym, utrudniony dostęp do korzystania z usług specjalistów ze względu na miejsce zamieszkania; - brak placówki Wsparcia Dziennego w formie Specjalistycznej; - słabo rozwinięty wolontariat w ramach pracy z dziećmi na terenach wiejskich; - brak możliwości dojazdów dla chętnych uczestników w zajęciach dodatkowych z terenu gminy Sobótka; - niedostateczne działania profilaktyczno – korekcyjne dla osób dorosłych; - brak grup samopomocowych (AA, AI - anon, DDA).
SZANSE	ZAGROŻENIA
- szanse na zdobycie środków pomocowych unijnych i rządowych; - zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywania w miejscu publicznym	- niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania narkotyków, dopalaczy, anaboliów; - brak pozytywnych wzorców w rodzinie; - brak reakcji społeczeństwa oraz przyzwolenie na przejawy demoralizacji dzieci i młodzieży.

6.2. Prospektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności Gminy Opatów określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie:

POMOC SPOŁECZNA / POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, OSOBOM STARSZYM/ PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

- Przeprowadzenie okresowej diagnozy problemów osób niepełnosprawnych;
- Aktualizacja bazy danych osób niepełnosprawnych;
- Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych;
- Udzielanie informacji dla osób niepełnosprawnych w ramach pracy socjalnej;
- Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych;
- Udzielanie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym;
- Realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych;
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników GOPS zajmujących się problematyką niepełnosprawności;
- Współpraca instytucji świadczących pomoc i usługi na rzecz rodziny przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- Aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania;
- Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych;
- Tworzenie klubów seniora i innych środowiskowych form wsparcia (tj. Ośrodki wsparcia dla osób starszych);
- Promowanie dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych gminy i okolic.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Stworzenie modelu współpracy pracownika socjalnego i konsultanta – psychologa, którego celem będzie podjęcie terapii przez osobę uzależnioną lub skierowanie jej na przymusowe leczenie;
- Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemem alkoholowym;
- Systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych poprzez badanie typu tajemniczy klient;
- Realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w gminie Opatów;
- Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w szkole i środowisku rówieśniczym;
- Współpraca środowisk nauczycielskich w zakresie profilaktyki uzależnień.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania;
- Wspieranie aktywności trzeciego sektora działającego w różnych obszarach życia społecznego;
- Współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego;
- Wspieranie inicjatyw organizacji działających na rzecz seniorów;
- Realizacja projektów/działań informacyjnych oraz promujących zdrowy styl życia;
- Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia, realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie;
- Intensywne wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej poprzez organizacje przedsięwzięć o charakterze pro-zdrowotnym;
- Promowanie dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych gminy i okolic;
- Organizacja konferencji/seminariów/ nt. dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Z powyższych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych można sformułować cel nadrzędny strategii.

Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Opatów, życie wolne od zagrożeń, zintegrowana społeczność, dostępna profesjonalna pomoc społeczna i terapeutyczna, aktywne i zintegrowane grupy społeczne, samorealizujące się w działaniach prospołecznych i kulturalnych.

Cel ten jest syntetyczną i skróconą wersją myśli, które zawarte są w wizji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatów na lata 2021- 2026. Jest to hasłowe wyrażenie wizji rozwoju społecznego mieszkańców Gminy Opatów.

Wizja jest określeniem takiego obrazu Gminy Opatów, jaki chcieliby osiągnąć za 10 lat mieszkańcy tego obszaru – uczestnicy procesu planowania. Wizja określa dążenie w sposób bardzo ogólny.

Gmina Opatów jest miejscem przyjaznym dla jego mieszkańców, umożliwiającym:

- profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne i bytowe, wspierającą wzmacnianie własnych zasobów osób potrzebujących pomocy, sprzyjającą rozwojowi potencjału osobowego i społecznego,
- nowoczesną edukację, przyjazną różnym grupom wiekowym oraz osobom niepełnosprawnym, umożliwiającą ustawiczne kształcenie w zależności od wieku i potrzeb,
- integrację społeczności lokalnej, profesjonalną i efektywną pomoc w sytuacji zagrożeń związanych z dysfunkcją spowodowaną nadużywaniem substancji psychoaktywnych.

6.3. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja

6.3.1. Cele strategiczne

Po uzyskaniu akceptacji społecznej wizji Strategii, do której będzie dążyć społeczność lokalna w wyniku wdrażania strategii. **Po przeprowadzeniu diagnozy problemów społecznych oraz diagnozy prospektywnej przystąpiono do ustalenia priorytetów, celów strategicznych.** Uczestnicy prac nad strategią ustalili je w następującym zakresie:

Cele strategiczne określono dla trzech obszarów:

1. Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
2. Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT, analizy potencjałów wypracowano następujące cele strategiczne:

1. dla obszaru „Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej”

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym.

2. dla obszaru „Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym”

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

3. dla obszaru „Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii”

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

Realizacja tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów szczegółowych w poszczególnych latach. Cele szczegółowe i działania realizacyjne przedstawione zostaną w kolejnych rozdziałach.

Źródłem sformułowanych poniżej szczegółowych celów strategicznych oraz działań strategicznych jest wynik ustaleń uczestników prac nad strategią i są skorelowane z wynikami analizy SWOT, badań problemów społecznych, oczekiwań realizacyjnych wyrażonych w ankietach prospektywnych.

6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

CEL GŁÓWNY

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym społeczeństwa.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- nowoczesny system oświaty,
- dostępność bogatej oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKŁADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Prowadzenie zajęć dodatkowych, w tym dofinansowanych z UE.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba inicjatyw	Gmina Opatów
2	Organizacja zajęć rekreacyjno- sportowych dla osób starszych i niepełnosprawnych.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Opatów
3	Poprawa dostępu do usług wychowania przedszkolnego.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Opatów
4	Podniesienie poziomu integracji społecznej.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Opatów
5	Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba wydarzeń kulturalnych, oświatowych, rozrywkowych dla osób starszych	Gmina Opatów

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM
NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM**

CEL GŁÓWNY

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- wzmocnienie i rozwój zintegrowanej pomocy socjalnej,
- wspieranie rozwoju kwalifikacji osobowych klientów pomocy społecznej,
- rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- promocja samorealizacji, przedsiębiorczości, wolontariatu, grupa wsparcia.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie
2	Pomoc bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie
3	Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie, Powiatowy Urząd Pracy
4	Tworzenie mieszkań socjalnych.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie, Gmina Opatów oraz zarządcy infrastruktury
5	Monitorowanie rodzin z problemem przemocy w rodzinie.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie, NGO, inicjatywy oddolne
	Zlikwidowanie barier architektonicznych na terenie gminy.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Opatów oraz zarządcy infrastruktury

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII**CEL GŁÓWNY**

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- profesjonalna pomoc terapeutyczno – rehabilitacyjna,
- racjonalna i efektywna profilaktyka problemowa,
- skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom,
- promocja zdrowego stylu życia.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z uzależnieniami.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba inicjatyw na rzecz osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemami alkoholowymi	GOPS w Opatowie
2	Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych – powinny dotyczyć wszystkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz rodziców i opiekunów.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba uczestników programów profilaktycznych	GOPS w Opatowie
3	Opracowanie i wdrożenie zorganizowanej pomocy specjalistycznej (psychologicznej, prawnej i medycznej) dla mieszkańców gminy.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Opatowie
4	Kontynuowanie działań organizujących rozwój usług nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Opatowie
5	Wsparcie dla osób współuzależnionych, w tym grupy AA.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Opatowie

6	Systematyczne spotkania osób kompetentnych (np. policji, terapeutów) z dziećmi, młodzieżą.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Opatowie
7	Systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów np. poprzez badanie typu tajemniczy klient.	2021 – 2026	Bezinwestycyjne	Liczba przeprowadzonych monitoringów	Gmina Opatów, NGO, lokalna społeczność
8	Kontynuowanie działań organizujących rozwój usług nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Opatowie

7. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

W celu sprecyzowania zarządzania realizacją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należało odpowiedzieć na następujące pytania:

- a) kto będzie odpowiedzialny za koordynację procesu wdrażania dokumentu?
- b) jak często i jakimi sposobami będzie odbywać się ocena jego realizacji?
- c) w jaki sposób i w jakim trybie będzie dokonywana korekta/aktualizacja strategii?

Opracowując niniejsze „wytyczne” kierowano się założeniem, że proces tworzenia oraz wysilek wdrażania strategii muszą być oparte na tej samej podstawie – partycypacji społecznej. A zatem, w naturalny sposób zaangażowanie oraz nabyte doświadczenie członków zespołu zadaniowego oraz osób uczestniczących w warsztatach planowania strategicznego powinny zostać wykorzystane na etapie wdrażania strategii.

Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet Gminy przy pomocy Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (JST); odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii.

Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także

promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Aktualizacja strategii

Przeglądy aktualizacyjne *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatów na lata 2021-2026* będą odbywały się na bieżąco, a ich nadzór będzie prowadzony przez pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie.

8. ZESTAWIENIE TABEL, WYKRESÓW, MAP

Tabela 1. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie gminy Opatów. Stan na 2019 r.	16
Tabela 2. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019 r.....	17
Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Opatów w latach 2011- 2019	9
Wykres 2. Ludność gminy Opatów w latach 2011- 2019 r.....	9
Wykres 3. Struktura ludności gminy Opatów według ekonomicznych grup wieku w latach 2011- 2019.....	10
Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie gminy Opatów w latach 2011- 2019	11
Wykres 5. Liczba bezrobotnych rejestrowych na terenie gminy Opatów w latach 2011- 2019..	12
Wykres 6. Udział długotrwale bezrobotnych, kobiet i osób powyżej 50 roku życia wśród ogółu bezrobotnych na terenie gminy Opatów w latach 2011- 2019.....	13
Wykres 7. Liczba dzieci w przedszkolach w latach 2011- 2019 r.	14
Wykres 8. Liczba uczniów na terenie gminy Opatów w latach 2011 – 2019	15
Wykres 9. Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?	18
Wykres 10. W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?.....	19
Wykres 11. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?	20
Wykres 12. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?	20
Wykres 13. Jak często spożywa Pan/i alkohol?	21
Wykres 14. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije?	21
Wykres 15. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? ..	22
Wykres 16. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?.....	22
Wykres 17. Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?	23
Wykres 18. Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?	23
Wykres 19. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości.	24
Wykres 20. Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?	24
Wykres 21. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?	25
Wykres 22. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?	25
Wykres 23. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doświadczyła?.....	26
Wykres 24. Kto stosował wobec Pana/ Pani przemoc?	26
Wykres 25. Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?	27
Wykres 26. Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo rodzin ubogich?	28
Wykres 27. Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo?	28
Wykres 28. Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?	29
Wykres 29. Z jakimi problemami społecznymi na terenie gminy najczęściej borykają się osoby starsze?	29
Mapa 1. Położenie gminy Opatów i powiatu kłobuckiego na tle województwa śląskiego	8

UZASADNIENIE

W związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Poprzednia strategia stanowiąca załącznik do Uchwały Nr 123/XXVI/2005 z dnia 13 kwietnia 2005r. Rady Gminy Opatów musiała zostać zaktualizowana.

Z uwagi na powyższe zasadnym jest przyjęcie przez Radę Gminy Opatów wyżej wymienionej Strategii.